løst og fast omkring

Skørping Skakklub

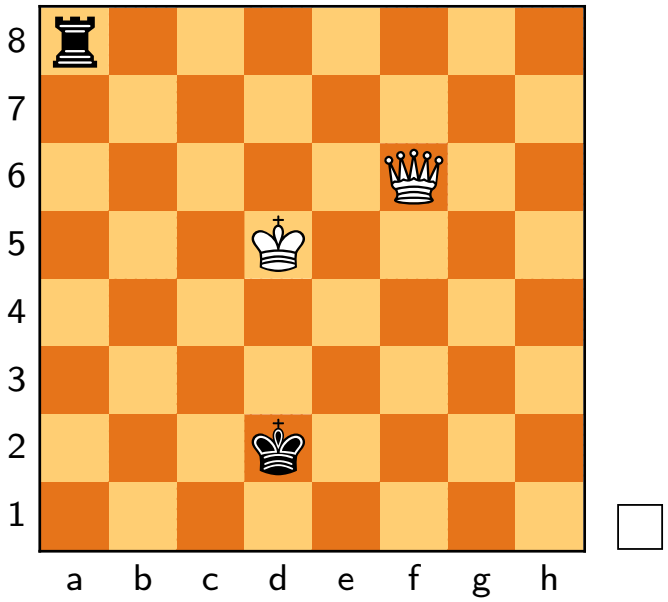
Oktober 2026
53. årgang nr. 1

Om at spille Dronning mod Tårn

Jon Johnsen

Del 5

Fornemme forsvar

Find Hvids bedste træk !

(*Vink:* Se evt. analysen under Diagram 257.)

12 Afskæringsforsvar

Teknisk set er de vanskeligste forsvar at nedbryde i 'dronning mod tårn' følgende:

1) Kastespyd (kap. 5), 2) Lyn (afs. 10.5), 3) Rosetter (kap. 11),
4) Afskæringsforsvar, 5) Chikaneforsvar.

Ang. punkt 4) siges tårnet at *afskære* Hvids konge langs en linie eller række, når det bruges til at holde Hvids konge væk fra Sorts; jvf. eksemplet i Diagram 226 nedenfor.

Afskæring er åbenlyst godt for Sort, da damen jo ikke kan sætte mat alene. Derfor er det ikke kritisk, at hun kan trænge Sorts konge helt ud på kanten. Dette vil typisk definere en *baglinie* for Sort, som kan være 1. eller 8. række, endda a- eller h-linien.

Ved at opfatte denne baglinie som Sorts 1. række vil de to hovedtyper bestå i afskæring langs Sorts 3. og 4. række, hvad der kaldes *3. række-* og *4. rækkeforsvar.*

12.1 3. rækkeforsvar

Det basale afskæringsforsvar er 3. rækkeforsvaret. I dette er der en mængde forhold at iagttage, og det bedste fokus på dem kommer via **målstillingen:**

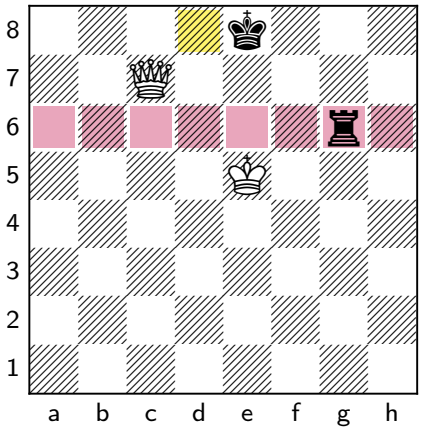

Diagram 226
3. rækkeforsvarets **målstilling.**
(Mat i 19 træk, tårntab i 14 træk.) □

Karakteristikaene ved målstillingen er, at

◇ tårnet *afskærer* Hvids konge langs Sorts 3. række (her: brættets 6. rk.),
◇ Sorts konge står på et *centralt* felt på baglinien (her: e8),
◇ dronningen kontrollerer Sorts 2. række (her: brættets 7. række),
◇ dronningen *fratager* den sorte konge det andet centrale felt (her: d8),
◇ kongerne står i en *opposition* med 2 felters mellemrum,
◇ der er et springertræks afstand ml. konge og tårn hhv. konge og dame.

Målstillingen kan både roteres og spejles, men ikke forskydes til siderne.

Målstillingen i Diagram 226 er fundamental for begge parter: *Forsvareren* er nødt til at opnå den på brættet for at kunne få 3. rækkeforsvaret til at blive helt effektivt. *Angriberen* må studere den i forvejen, for at kunne overvinde den ved brættet.

Tema: Nunns rektangelmanøvre

Sort kan være fornøjet med målstillingen: Selvom damen dækker a6–d6, så kan Hvid efter 1. Kf5, Th6 kun kontrollere 7 felter på Sorts 3. række—hvis Hvid følger op med 2. Kg5?, så har Sort akkurat 2.-, Te6!. Naivt kunne Hvid forsøge tårntruslen 1. Dh7(?) i håb om at Sort med 1.-, Tc6 vil fortsætte afskæringen langs sin 3. række. Ideen kunne være 2. Db7, men så kan tårnet midlertidigt stilles på *samme* farve som Hvids konge, dvs. 2.-, Th6, thi efter 3. Dc7, Tg6 vil Sort atter have målstillingen. Således vil angriberen næppe ved brættet opdage, hvordan et 3. rækkeforsvar kan nedbrydes, så det er reelt et af forsvarerens *vigtigste våben* i 'dronning mod tårn'.

Hvid kan dog også være fornøjet, for at nedbryde 3. rækkeforsvaret *begynder* ved målstillingen. Til formålet er der det meget forcerende træk 1. Dc4, der nemt huskes, da damen og de sorte brikker derved vil danne et T, altså t som **Træktvang !**

Sagen er, at Damen med 1. Dc4 vil **forstærke** sin dominerende rolle. Thi tårnet kan så **ikke** flyttes langs Sorts 3. række, da tårnet efter både Tb6 og Th6 kan vindes ved *indexreduktion* (vha. 2-træks gaflerne Dc8+ hhv. Dg8+), jvf. venstre del af

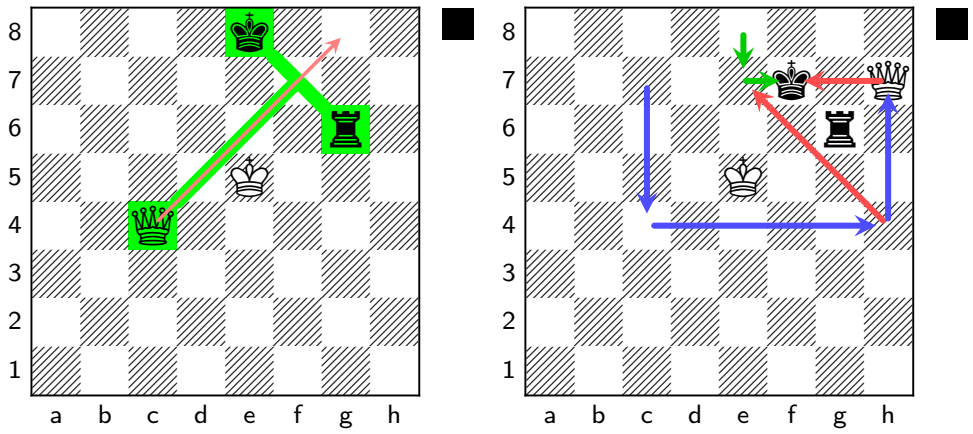

Diagram 227
T-metoden, hhv. **Nunns rektangel-manøvre.**

Derfor må tårnet blive stående på g6 for at afværge den opståede mulighed Dg8. Truslen om indexreduktion giver ydermere anledning til **forsvarerens hovedregel:** *Dronning og Tårn må og skal holdes på hver sin side af egen konge.*

Det bør nævnes at 1.-, Tg5+?? 2. Kf6! vinder tårnet pga. truslen Dc8#, ligeså vil 1.-, Tg7/Tg1 tabe til 2. Kf6. Efter 1.-, Tg3? er der dobbelt krydsild med 2. Da4+!.

Kongetræk er mao. en nødvendighed for Sort efter 1. Dc4, og det bedste er at tage opposition med 1.-, Ke7. Derefter kan Hvid fuldende **Nunns**[36] **rektangelmanøvre:**

1. Dc4, Ke7 2. Dh4+, Kf7 3. Dh7+.

Bivarianten 2.-, Kf8 vil efter tårntruslen 3. Kf5, Tg7 4. Dh8+, Kf7 5. Dd8 forære Hvid en Euwestilling med Sort i trækket, mens 4.-, Tg8? ville tillade pat&mat på e7. I øvrigt ville 2.-, Kd7? 3. Dh7+ tillige med 2.-, Ke8? 3. Dh5 tabe tårnet.

[36]Trækket 1. Dc4 blev først fremhævet af Nunn, der ifm. Diagram 78 i *Secrets of pawnless endings* skrev: "This [...] paradoxical [...] moving the queen away from its dominating postition is so unexpected that you just have to know it." Som beskrevet her er dette misvisende, da dronningens dominans *forstærkes* af 1. Dc4.

I stillingen til højre ovenfor kan kun 3.-, Tg7 redde tårnet, og efter 4. Df5+, Kg8 kan Hvid så fejre afståelsen af Sorts 3. række med fremrykningen 5. Ke6!:

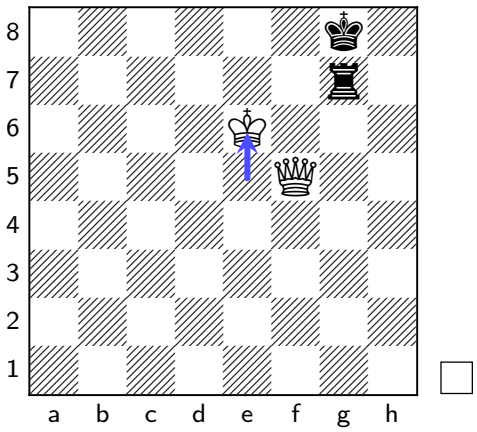

Diagram 228
3. rækkeforsvarets sammenbrud.
Oplæg til 2. diagonalstilling.
(Teoretisk tårntab i 8 træk.)

Bedst er det så at gå til siden med 5.-, Tb7, evt. Ta7/Tc7, selvom det vil lade Hvid invitere til 2. diagonalstilling fulgt af finten i afsnit 2.6, altså i alt

3.-, Tg7 4. Df5+, Kg8 5. Ke6, Tb7 6. Dd5, Tf7 7. Dd8+.

Hvis Sort *vil* give skak på sin 3. række er 5.-, Ta7 6. Dd5, Ta6+ bedst, selvom 7. Kf5+ kan føres til trippeltruslen som nævnt i afsnit 2.3; prisen er 2 træk for Sort. Istf. ville 5.-, Tb7 6. Dd5, Tb6+ 7. Ke7+!, Kh7 (tvunget) kunne besejres vha. den virtuelle krydsild 8. Dd3+, Kg8 9. Dd8+, selvom Hvids konge næsten står i vejen.

Fjernforsvaret 5.-, Tg1 ville tillade Hvid via 6. Kf6 at opnå et atypisk kastespyd, og Sorts bedste er da 6.-, Tg7, så 7. Dh5 vil give Philidorstillingen og mat i 7 træk. Også Tg2/Tg3 kan følges op af 6. Kf6 (igen er 6.-, Tg7 bedst), men da kan Sort med 6.-, Tg1!? ofre et træk med den ide at bringe Hvid i trækket i kastespyddet, som i praksis *kunne* forvirre—vil Hvid se at Dd5+ vil føre til en situation fra Philidorstillingen ?—eller evt. få øje på 4-træks gaflen med skakker fra c8, c7, b8 og h2 ?

Kongetrækket 5.-, Kh8? vil efter 6. Dh5+, Kg8 7. Kf6 føre til Philidorstillingen, evt. via 6.-, Th7 7. De8+ til pat&mat på g5 (afsnit 1.2). Ligeså for 5.-, Th7 6. Dg6+. (Bivarianten 4.-, Ke8 5. Kd6! ville give Sort trækpligten i en Euweroset, hvad der jvf. kapitel 7 fører til tab, her fordi 5.-, Tg1 vil tillade 4-træks gaflen 6. De4+.)

Tema: Dominering af tårnet

Alternativer har Sort kun et af ifm. Diagram 227. Det er **Grimmells ide** 1.-, Kf8. Dette vil i teorien have 2 træk mindre til tårntab, men det kunne forsøges for at stille angriberen overfor ukendte problemer[37].

Hvid kan profitere af 1.-, Kf8 ved hjælp af 2. Kf5, Th6, hvorved Sort fastholder tårnet på sin 3. række. Dette kan så følges op af 3. Dd4, der **reetablerer** et T !

[37] Grimmells ide var at mat kan komme 2 træk tidligere efter 1.-, Kf8, og at det vil kræve uhyre præcist spil. Men det har større værdi at vinde *tårnet* to træk før hvad der, som beskrevet her, endda er intuitivt.

Som det ses til venstre i Diagram 229, så fratages tårnet af Hvids konge felterne e6–g6, som anført med blåt, mens det af damen fratages a6–d6, som vist med rødt. Dog dækkes to af felterne indirekte, da Tc6 kan gendrives af 2-træks gaflen Dd8+ mens Ta6 kan besvares med den virtuelle krydsild Db4+ med Db8+ som fløjskifte:

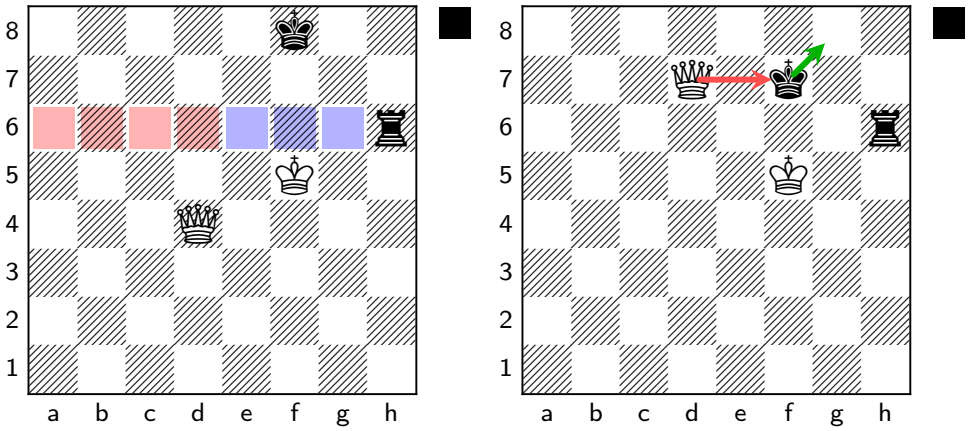

Diagram 229
Reetablering af T, efter Grimmels ide 1.-, Kf8, opnående **dominering af tårnet**.

Pga. den viste kontrol over 7 felter på 6. række siges Hvid at **dominere tårnet.**

Analogt er 3.-, Kf7! bedst her, men det til højre viste 4. Dd7+ er giftigt for Sort: Det stædige 4.-, Kf8? 5. Kg5 vil tvinge tårnet væk fra 6. række, så det tabes (5.-, Th8 6. Kg6, Tg8+ 7. Kf6 og mat). Bedst er her 4.-, Kg8!, omend det er **tættere** på hjørnet, for det tillader genforeningen 5. Kg5, Th7. Jvf. højre del af Diagram 233 nedenfor.

Tema: Hvids manglende kontrol over et centralt felt

Dronningen må kontrollere et centralt felt på Sorts baglinie for at forhindre Sort i at trække tiden ud, hvilket ifm. Diagram 226 ellers kunne ske med Kd8 ↔ Ke8.

Nedenfor kan 1. Dc7 sikre kontrol over d8, og det vil invitere til med 1.-, Tg6 at gå til målstillingen, hvad der med en margin på mindst 2 træk er bedst for Sort:

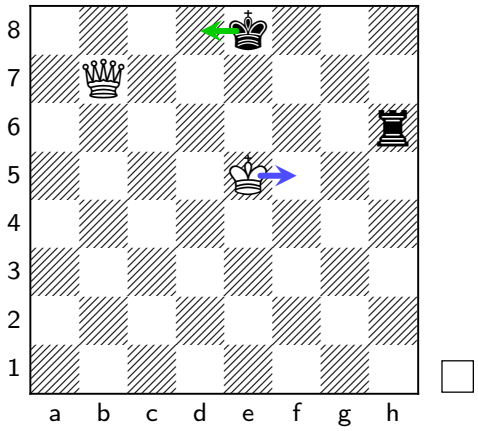

Diagram 230
Manglende kontrol over et centralt felt på baglinien: 1. Kf5?, Kd8! er godt for Sort.

Sjusker Hvid med 1. Kf5? i håb om at dominere tårnet, så er der dukkerten 1.-, Kd8!. Derefter må Hvid bekoste hele 3 træk på vha. 2. Df7, Ta6 3. Ke5, Tc6! 4. Kd5, Tb6 at spejlvende målstillingen. (NB. Med 2.-, Ta6 blev tårnet placeret modsat damen.)

Miseren: Hvid kontrollerede ikke d8.

Tema: Trækpligten hos forsvareren

Når Sort er i trækket i målstillingen i Diagram 226 vil der kun være 11 træk til tårntab og 15 til mat, dvs. 3–4 træk mindre end med Hvid i trækket.

En mulig kilde til dette bør nævnes: For Euwes roset blev det tidligere berørt, at Hvid for at undgå en patsætning må tillade Sort at gå til et 3. rækkeforsvar. F.eks. ved spejling af rosetten i Diagram 134 kan det efter 2 træk se ud som til venstre i

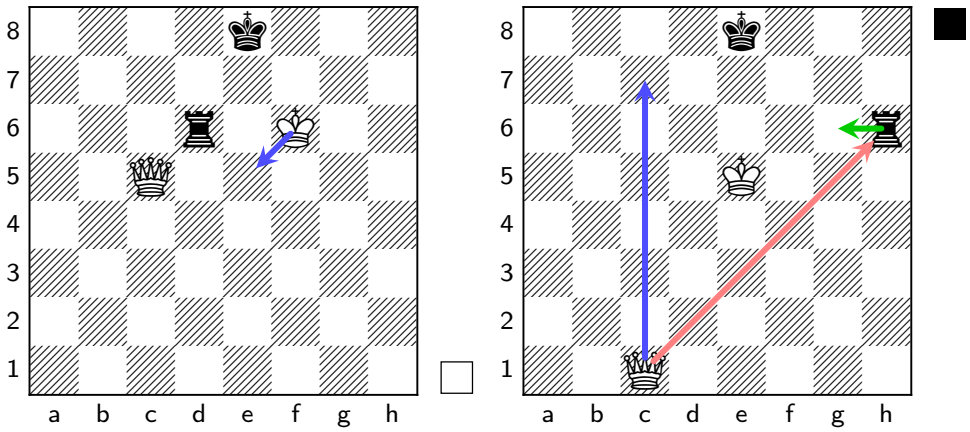

Diagram 231
Fra Euwes roset til målstillingen med Sort i trækket.

Efter 1. Ke5 vil kun 1.-, Th6 opnå 3. rækkeforsvaret (1.-, Tg6 2. Kf5, Th6?? 3. De3+). Men så vil 2. Dc1! kun levne g6 til tårnet, jvf. højre del, idet Tb6 vil tabe til Dc8+. Efter 2.-, Tg6 3. Dc7 opnås så Diagram 226 med trækpligten hos *Sort*.

Det bør nævnes at Hvid med 3. Dc4 også kan vælge Nunns rektangelmanøvre fra Diagram 227. Det er bare 2 træk hurtigere at gå til målstillingen med 3. Dc7, fordi Sort efter sit træk så *ikke* kan opfylde alle kravene nævnt ifm. Diagram 226.

Spillemåden med Kg6-f6 er lige så god som Euwes Kg6-f5; begge har tårntab i 14 træk, jvf. fodnote 23. Praktisk set bør den foretrækkes, fordi de specielle teknikker i Euwes angreb i Diagram 135 så kan erstattes af de almene i nærværende afsnit.

Målstillingens eneste kongetræk 1.-, Kf8 er det teoretisk bedste for Sort. Derefter vil 2. Dd7 opnå kontrol med *begge* de centrale felter tillige med en roset:

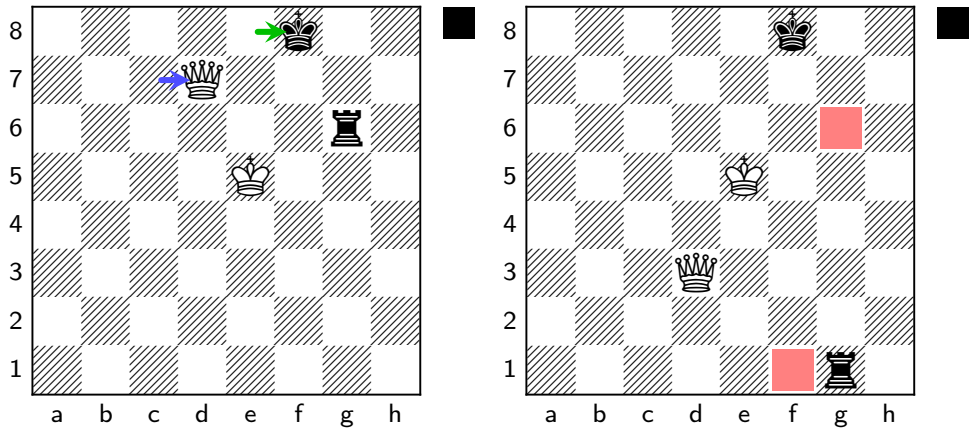

Diagram 232
Hvids reaktioner på 1.-, Kf8 og fjernforsvaret 2.-, Tg1.

Her bør Sort med 2.-, Tg1 forsøge fjernforsvaret, mens Hvids konge står i vejen i centrum, som vist til venstre ovenfor. Kreativiteten presses derved også hos Hvid, for derefter vil det kun være det stille og præcise træk 3. Dd3!, der er helt godt:

Dels dækkes f1, dels forhindres Sort i at genoptage sit 3. rækkeforsvar med Tg6. Truslen Kf6 må da afværges med 3.-, Kf7, men efter 4. Kf5 er det bedst at bakke med 4.-, Kg8 5. Kf6, selvom 5.-, Tg7 6. Dd8+ vil føre til Philidorstillingen.

Tårntruslen 3. Dd4 er næstbedst, og efter 3.-, Tg6 kan den genoptagne afskæring besvares med 4. Kf5, Th6, hvorefter Hvid er i trækket i venstre del af Diagram 229. Enklest er så 5. Dd7 for at dominere tårnet; jvf. Diagram 233 nedenfor.

Ironisk nok er det lige så godt med 2.-, Kg8 at gå tættere på hjørnet med hensigten 3. Kf5, Tg1. Hvid kan dog her bedst svare med 4. Dd4: Istf. det direkte angreb efter 4.-, Tf1+? 5. Kg6 må Sort ty til Philidorstillingen via 4.-, Tg7 5. Kf6, Kh8 6. Dd8+. (NB. 6.-, Tg8? 7. Dc7! ville give snarlig mat.)

Sidste chance for 3. rækkeforsvaret ville være 2.-, Th6, men efter 3. Kf5 har Hvid opnået overgang til varianten diskuteret ifm. nedenstående Diagram 233.

Blandt tårntrækkene i målstillingen er det kun med 1.-, Th6, at Sort kan fastholde afskæringen langs sin 3. række (prisen er 2 træk mindre til tårntab). Vha. 2. Kf5! opnår Hvid at dominere tårnet, og Sort må derfor ty til det enlige kongetræk 2.-, Kf8. Hvid kan derefter med 3. Dd7 kontrollere *begge* centrale felter, jvf. venstre del af

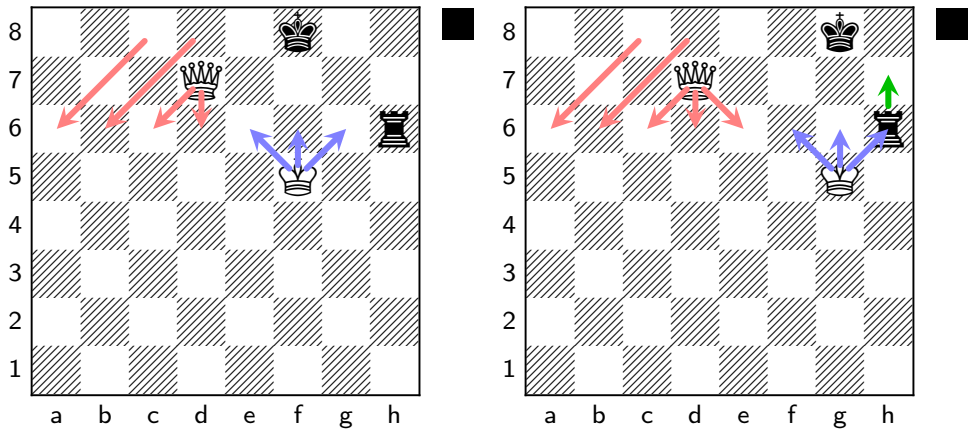

Diagram 233
Dominering af tårnet, hhv. **kapring af 6. række.**

Til højre ses det, at trækkene 3.-, Kg8 4. Kg5 vil give Hvid kontrol over **alle** felterne på 6. række, hvad der beskrives som, at Hvid **har kapret 6. række.**

Som vist med den grønne pil kan Sort med 4.-, Th7 invitere til Euwestillingen efter 5. De8+, Kg7 som en *sidste* ressource i forsvaret. Dette er essensen i citatet af Krasenkow i afsnit 7.4. Som nævnt der, så kan Hvid vinde via ventetrækket 6. De4.

Sort *kan* efter 1.-, Th6 2. Kf5 udfordre Hvid med det fine chikaneforsvar 2.-, Th3. Dette vil senere blive undersøgt i detaljer ifm. Diagram 244 i kapitel 13 nedenfor. Prisen for chikanen er kun 1 træk, men som analysen vil komme til at vise, så er det krævende for Hvid at profitere af den, fordi kun en bestemt sekvens af 6 ad hoc-træk kan opnå 'gevinsten'—mens alle andre varianter vil være markant ringere for Hvid. Slige overgange fra afskæring til chikane er yderst vigtige for forsvareren.

Som ekstra illustration af at dominere tårnet kan læseren her (gen-)studere højre del af Diagram 151 og analysen i 2.–3. afsnit derunder. Ligeledes anbefales et gensyn med teksten om modstående rosetter med afskæring, især omkring Diagram 215.

Tema: Skubbemetoden

Målstillingen er som nævnt forsvarerens bedste udgave af 3. rækkeforsvaret. Netop derfor kan det ofte lønne sig for angriberen at *forhindre* målstillingen i at opstå.

Dette gælder selv for stillingen i Diagram 230, hvor tårnet på h6 står for enden af Sorts 3. række, mens dronningen på b7 står et felt fra hjørnet. Her kan Hvid spare et træk vha. en særlig manøvre—med den pointe, at andre mere usikre forsøg fra Sort på at opnå et 3. rækkeforsvar ofte vil tillade Hvid at komme ind i manøvrens sene stadier, hvor den vil være ekstra lønsom og spare Hvid for en hel del træk.

Manøvren består i, at Damen laver en række **udfald** mod Sorts konge, som om de er i gang med en duel i fleuret-fægtning (dvs. at Sorts konge skubbes væk.)

Første udfald er 1. Dc8+, som vinder 1 træk (ift. at gå til målstillingen med Dc7). Ideen er, at en serie af disse udfald kan tvinge Sorts konge til et hjørneforsvar ved h8, som det er skitseret i venstre del af nedenstående:

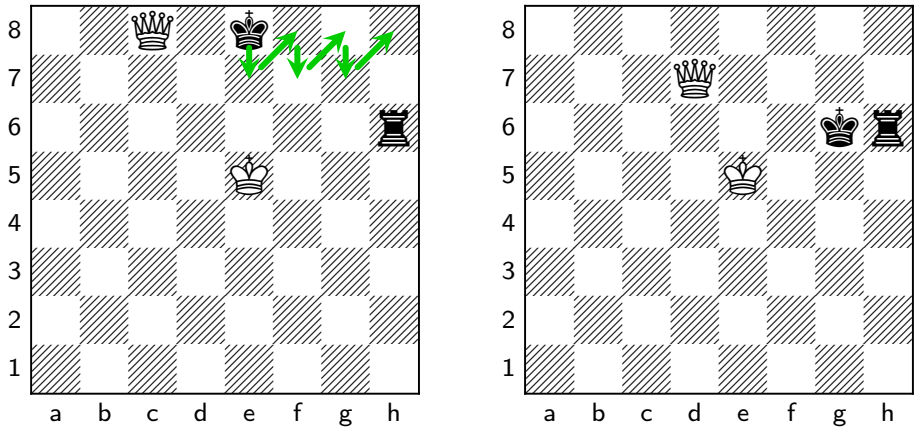

Diagram 234
En mulig rute mod h8 for Sorts konge.

Efter 1.-, Ke7 2. Dc7+ må Sort gøre sit første valg: Ke8 ville føre til situationen efter Sorts tårntræk Th6 i målstillingen, og derfor tillade domineringen i Diagram 233. Derfor må Sort gå mod hjørnet med 2.-, Kf8, som igen er kontraintuitivt men bedst. Dernæst vil 3. Dd8+, Kf7 4. Dd7+ give Sort 3 muligheder:

Det er klart at 4.-, Kg8? ville indvilge i planen om at sende Sorts konge mod h8, og vha. endnu et udfald som i 5. De8+, Kg7 6. Kf5, Th7 7. Kg5 kan Hvid opnå en Euwestilling. Lidt bedre er det via 4.-, Kf8 at trodse Hvids plan, men efter 5. Kf5, Kg8 6. De8+, Kg7 7. Kg5, Th7 er der gevinst med Krasenkows ventetræk 8. De4.

Bedst er 4.-, Kg6, som evt. truer med at stikke af mod g3; jvf. den højre del. Hvid kan så blot gøre et nyt udfald: 5. De6+, Kg7 (idet Kg5 ville tillade pat&mat på g4), fulgt af endnu et: 6. De7+, Kg8 (for at undgå øksestillingen efter 6.-, Kg6? 7. Ke6!). Bemærk, at dette er analogt til **skubbemetoden** beskrevet ved Diagram 207, her er manøvren blot udført en række tættere ved kanten.

Som afslutning er det derfor oplagt med 7. Dg5+, Kh7 8. Kf5 at fremtvinge en kantkile som den i Diagram 195, idet chikaneforsvaret 8.-, Th3 kan håndteres ved at indlede matangreb via 9. Ke6 med hensigten Kf7. (Dette er spejlvendt ift. afsnit 2.6.)

12.2 4. rækkeforsvar

Afskæring langs Sorts 4. række har samme generelle forhold, som blev belyst for 3. rækkeforsvar ved Diagram 226. Derfor går vi direkte til en analog målstilling:

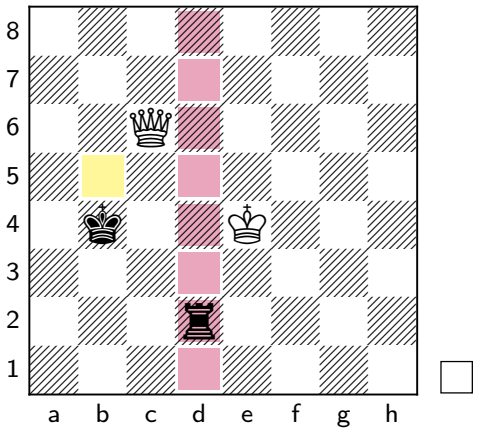

Diagram 235
4. rækkeforsvarets målstilling.
(Teoretisk tårntab i 16 træk.)

Åbenlyst er dette et tilfælde, hvori Sorts 4. række er en linie; her d-linien.

Det bør nok nævnes, at dersom hele formationen havde været forskudt et felt mod højre, så ville Hvid vinde omgående i stillingen ved at spidde tårnet med Dd6-a6+. Derfor vil målstillingen være ubrugelig ifm. afskæring langs Sorts 5. række.

Logisk nok kan angriberen *ikke* skubbe forsvareren baglæns til et 3. rækkeforsvar. Men det vil—pga. det ekstra manøvrerum bag ved Sorts konge (a-linien)—alligevel være lidt *lettere* at besejre 4. rækkeforsvaret, omend det kræver ca. 3 træk mere.

I diagramstillingen kan Hvid begynde med at danne et T som indledning til den fra 3. rækkeforsvaret kendte rektangelmanøvre 1. Df6, Kc4 2. Df1+, Kc3 3. Dc1+:

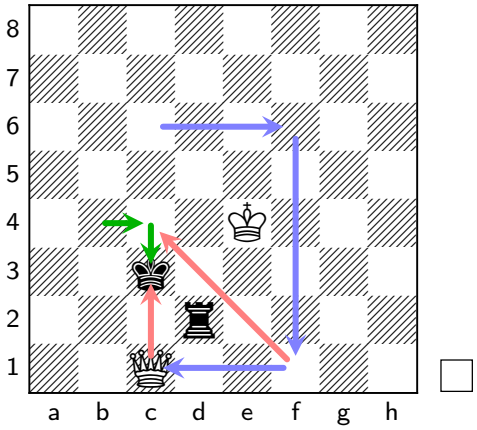

Diagram 236
Rektangelmanøvrens anvendelse
mod 4. rækkeforsvaret.

Efter det tvungne 3.-, Tc2 *kunne* Hvid fortsætte med 4. De3+ for at følge Nunns rektangelmanøvre. Men så kan Sort med fordel afvige fra Kb2 med trækket 4.-, Kb4!, og derefter vil der pga. den ekstra plads i a-linien stadigvæk være tårntab i 16 træk ! Derved ville Hvid spilde 4 træk og komme ind i nogle uklare varianter.

Den gode nyhed er at *Hvid* kan udnytte pladsen bag Sorts konge med 4. Da3+!. Dernæst vil 4.-, Kd2 være tvunget (pga. Kc4?, Dd3+) så afskæringen *afblæses !*

Dette fremgår af venstre del af Diagram 237 nedenfor. Hvid kan få en **nem sejr**

via Euwestillingen efter 5. De3+, Kd1 6. Dg1+, Ke2 7. Dg2+, Kd1 8. Df1+, Kd2 9. Kd4, hvor tårntab kan opnås efter 10 træk (eller 9 vha. feinschmeckerens lynsejr).

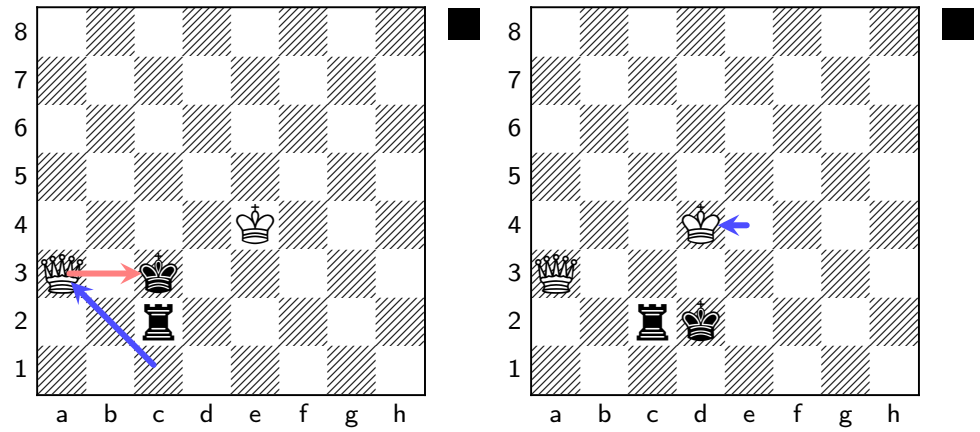

Diagram 237
Overgang fra afskæring til Euwe-agtigt angreb.

Hvid kan evt. spare 1 træk via det naturlige 5. Kd4, der er vist til højre. De bedste forsvarstræk vil dernæst være 5.-, Kd1/Ke1, som begge kan følges op af 6. Da1+, Ke2 7. Db1, Kd2 8. Df1, der så vil opnå førnævnte Euwestilling 1 træk før. Bivarianten 7.-, Td2+ 8. Kc3 vil give en torn på randen med 8 træk til tårntab, jvf. Diagram 42.

Feber-forsøget 5.-, Ke1 6. Da1+, Kf2? kan efter 7. Kd3 føre til tårntab i 5 træk, for 7.-, Te2 8. Df6+ kan følges op af skakker fra h4, h1 og h2. Omgrupperingen via f6 kan forhindres vha. 7.-, Tc6, men så kan Dd4+ indlede en indexreduktion.

Endelig er der 5.-, Tc8, som Hvid bedst kan besvare med 6. Da5+, Kc1 (tvunget) 7. Kd3, Kb2, der giver Hvid en trippeltrussel med 8. Db5+, Kc1 9. Da6.

Ovenstående manøvre mod 4. rækkeforsvaret synes ikke at være udkrystalliseret andetsteds, omend det er muligt, da tabelbasen giver klare svar for stillingstypen.

Tema: Trækpligten hos forsvaret

I 1949 foreslog Euwe, at 4. rækkeforsvaret kan nedbrydes ved at bringe Sort i trækket i målstillingen. Til formålet angav Euwe, at Hvid kan vinde et tempo ved hjælp af en en slags 'flad' trekantsmanøvre ifm. Diagram 235:

1. Db6+, Kc4 2. Da6+, Kb4 3. Dc6.

Derved har Sort fået trækpligten i målstillingen. Hvid vil herefter kunne dominere tårnet, som Euwe selv nævnte. Men Sort har samlet set *ingen* ulempe af det.

Thi 30 år senere opstod fænomenet chikaneforsvar. Sort kan opnå et sådant med 3.-, Tg2, og så vil der være 14 træk til tårntab, dvs. i alt 17 træk. Det er samme antal som i rektangelmanøvren i Diagram 236–237. I praksis vil der dog være stor risiko for at Hvid farer vild i chikaneforsvarets mange muligheder og mister 3–7 træk.

Analysen af den opståede stilling vil blive bragt som det motiverende eksempel i begyndelsen af kapitel 13 om chikaneforsvar. Jævnfør Diagram 241–242 nedenfor.

Nølende træk som 3.-, Kb4 og 3.-, Td1 vil give Hvid et ekstra tempo i næste tema.

Tema: Skubbemetoden i 4. rækkeforsvaret

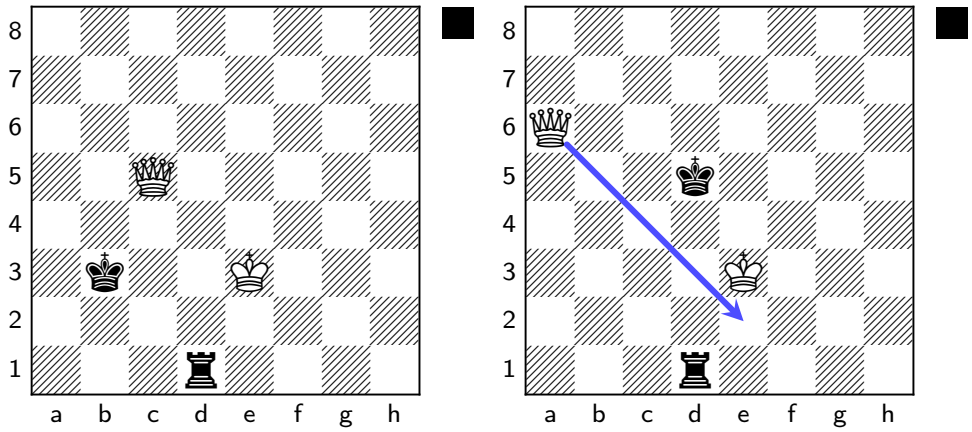
I stedet for rektangelmanøvren i Diagram 236 kan Hvid gøre udfald mod Sorts konge, hvad der ifm. målstillingen er nødvendigt for at vinde tårnet i de optimale 16 træk.

Hvis Hvid i målstillingen i Diagram 235 først genner tårnet ud på randen, så vil Euwes 'flade' trekantsmanøvre opnå at dominere tårnet på Sort 4. række:

1. Ke3, Td1 2. Db6+, Kc4 3. Da6+, Kb4 4. Dc6, Kb3 5. Dc5.

Derved er situationen helt analog til Diagram 233, jvf. venstre del af

Diagram 238
Dominering af tårnet på Sorts 4. række. (Tårntab i 11 tr.) Hhv. Sorts centrumsflugt.

(NB. Trækfølgens ide er, at spille Ke3 *inden* Sort kan opnå et 3. rk.forsvar med Tc2. Jvf. 1. Db6+, Kc4 2. Da6+, Kb4 3. Dc6, Kb3 4. Ke3, Tc2(!) med stædigt forsvar.)

Chikaneforsvaret 5.-, Tg1(!) er her Sorts bedste træk, da det aktivt undgår (straks) at blive trængt ind i hjørnet ved a1. Det er analogt til Diagram 241 nedenfor.

Ubeslutsomt spil fra Sort ville derimod tabe til nogle få naturlige træk: F.eks. efter 5.-, Kb2 kan a-linien udnyttes via 6. Db4+, Kc2 7. Da4+, Kc1 8. Da2 til at opnå 7. række dominans (og 6.-, Kc1? 7. Da4 ville give Hvid trapezstillingen).

Men 5.-, Tb1 6. Kd2 er ej bedre, da 6.-, Tb2+(?) 7. Kc1! forærer Hvid en udstrakt 7. række dominans og trapezstillingens træktvang via 7.-, Ta2 8. Dd5+, Ka3 9. De6. Her vil 6.-, Ka4(!) dog true med et godt nærforsvar (med træk som Tb2+, Kc1, Tb5), og det vil udfordre Hvid til at finde den atypiske manøvre 7. Da7+!, Kb3 8. Db7+, Ka2 9. Dd5+, Kb2 10. De4! givende stillingen efter Krasenkows ventetræk.

Til højre ses bivarianten 3.-, Kd5?, der kunne være en fornem finte for forsvaret ! Objektivt set er det en fejl der koster 7 træk, men **kun** hvis Hvid kan finde det viste 4. De2! (der kan opdages fordi 4.-, Td4?? 5. Db5+! så vil vinde tårnet). Pointen er, at knibtangsmanøvren 4. Da8+(?) ville give de 7 træk tilbage til Sort, mens alt andet, f.eks. 4. Da2?, 4. Db5+? og 4. Db7+?, vil udsætte tårntabet med mindst *15 træk !*[38]

Efter 4. De2! vil indexreduktion give tårntab i 5 træk, f.eks. 4.-, Ta1 5. Dd3+, Ke6 6. Dg6+!, Kd5, for placeringen af Hvids konge tillader 7. De4+ og gaflen 8. Dd4+. 4.-, Tg1 kan jages væk med 5. Df2, f.eks. 5.-, Tg7 6. Df5+, Kc4 7. Dd3+ og 8. Dd4+.

[38] Strategien er et eksempel på, hvad GM D. Smerdon med et fornemt filmudtryk har kaldt *window-ledging*. (Det henviser til at gå til et andet lokale via en udvendig gesims mellem vinduerne på et højt hus.)

Tema: Etablering af målstillingen i 4. rækkeforsvaret

At etablere målstillingen er ikke nogen nem sag ifm. afskæring langs Sorts 4. række. For Sort gælder også her at *Dronning og Tårn må og skal holdes på modsatte sider af forsvarerens konge*, jvf. Diagram 226. For Hvid må det undgås—om muligt—at Sort skipper målstillingen for at opnå et chikaneforsvar.

I den næste diagramstilling kan nogle få træk give 4. rækkeforsvarets målstilling:

◇ 1. Df3 giver Hvid kontrol over centralfeltet e2 på Sorts 2. række.
◇ 1.-, Ta4 placerer tårnet på et felt af en farve *modsat* den hvide konges, nu da dronnningen er kommet på plads i målstillingen.
◇ 2. Kd5 giver Hvid den ønskede opposition mellem kongerne.
◇ 2.-, Tb4 fuldender målstillingen.

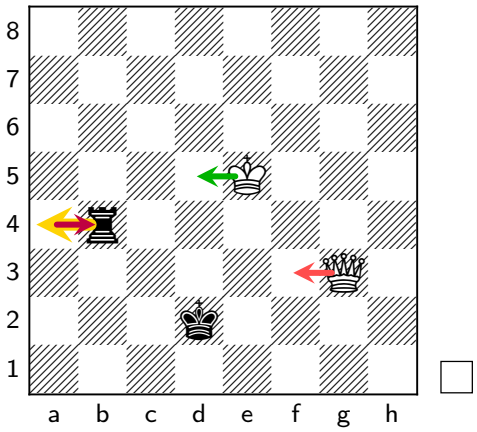

Diagram 239
Etablering af målstillingen, med rød-gul-grøn og lilla. (Tårntab i 20 træk.)

Men netop denne stilling tilbyder både Sort og Hvid flere andre vigtige muligheder.

For det første kan Sort med 1.-, Tc4! danne en modstående roset med afskæring, jvf. afsnit 11.4, og så stile mod at overgå til et 3. rækkeforsvar: Efter det tematiske 2. Kd5, Tc3 3. Df2+, Kd3 kan Euwestillingen som i Diagram 192 flyttes ud på randen med 4. Df1+, Kd2 5. Kd4, Tc2. Men Sort kan her afvige med 5.-, Tb3! 6. Df2+, Kd1, fordi det vil opnå målstillingen i 3. rækkeforsvaret. Det er både enkelt og godt for Sort, for der vil stadig være 14 træk til tårntab, altså 20 i alt.

For det andet er ovennævnte 2.-, Tb4? en fejl, som afkorter vejen til tårntab med 2 træk, eller endda 3 hvis Hvid vil bruge skubbemetoden beskrevet i forrige afsnit. Derimod kan Sort med 2.-, Ta8! indlede slutspillets mest krævende chikaneforsvar. Kvantitativt vil dette med 20 træk til tårntab være helt lige så godt som ovenstående.

Kvalitativt vil trækket 2.-, Ta8! gavne Sort, fordi det åbner for en Pandoras æske af uoverskuelige muligheder, som vil gøre det svært for Hvid at navigere korrekt. Det vil da være sandsynligt, at Hvid vil miste 5–10 træk ved at spille forkert—og efter et par fejl af den art kunne det nemt ende med remis efter 50-træks reglen.

Forviklingerne efter 2.-, Ta8! vil blive belyst i mange detaljer senere i kapitel 13, hvor chikaneforsvar studeres generelt.

Det kunne dog være velanbragt allerede her at vise forsvarerens største ressource i 'dronning med tårn', jvf. venstre del af

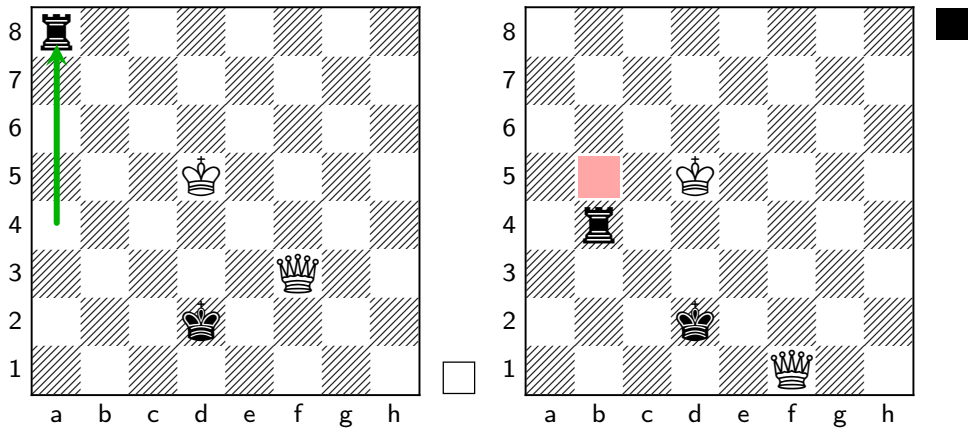

Diagram 240
Fra 4. række- til chikaneforsvar. Hhv. udfald der forhindrer det.

Mao. må angriberen specialstudere stillingen til venstre—men helst undgå den.

Profylakse synes derfor at være Hvids vej fremad: Udfaldene nedenfor har også 20 træk til tårntab, men de er både *intuitive* og mindre følsomme overfor afvigelser. Desuden er de helt analoge til skubbemetoden for 3. rækkeforsvaret i Diagram 234.

Grimmell har påpeget, at Hvid ifm. Diagram 239 råder over udfaldet 1. Df2+. Bedst er så 1.-, Kd3, og så kan Hvid udnytte pladsen bag Sorts konge med 2. Df1+ for at tage kontrol over skakfeltet b5. Siden fortsættes angrebet med 2.-, Kd2 3. Kd5. Jvf. stillingen vist til højre ovenfor.

Hovedvarianten er for Sort at fortsætte 4. rækkeforsvaret med 3.-, Ta4:

> 3.-, Ta4 4. Df2+, Kd3 5. Df3+, Kc2 (bedst) 6. De2+, Kc3 7. De3+, Kb4 8. Dd4+, Kb3 9. Dd3+, Kb2 10. Db5+, Ka3 11. Kc5 med en kantkile.

Derefter kan Sort beholde tårnet 9 træk endnu med 11.-, Ta7, jvf. Diagram 189. Som ved Diagram 234 må Sort indvilge i denne spillemåde for at undgå både pat&mat og en øksestilling—faktisk indeholder ovenstående skubbemetoden fra Diagram 207. (Et gensyn med analysen af sombreroer i afsnit 10.4 kan også anbefales her.)

Bivarianten 5.-, Kd2 tillader tårntab i 13 træk (istf. 15), men 6. Kc5! vil dominere tårnet, og Sort må så enten opgive afskæringen eller flytte kongen i resignation. Det sidste vil være bedst, og 6.-, Kc2 7. De3 ville opnå situationen fra Diagram 238.

Derimod ville 1.-, Kd1? 2. Kd5, Ta4 3. Kc5 tilsyneladende dominere tårnet, men det kan akkurat genforenes med kongen via 3.-, Te4! 4. Df3+, Te2, selvom Hvid så med 5. Df1+, Kd2 6. Kd4 vil opnå en vindende pseudo-Euwestilling, jvf. kapitel 8.

Forsvareren *kunne* forsøge 1.-, Kc3!? for en pris af blot 1 træk, der dog kun kan indkasseres ved at finde øksestillingen efter 2. De3+, Kc4 3. Ke4. Dernæst vil 3.-, Ta4 4. Dc1+, Kb3+ 5. Kd3, Kb4! 6. Dc4+, Ka5 lade Hvids konge stå lidt afsides, så kun 7. Dd5+! er godt—men 7.-, Ka6 8. Kc3, Ta5! 9. Dc6+, Ka7 10. Kb4 er da en royal diamant, som Hvid skal spille forsigtigt med 10.-, Ta6 11. Dc7+, Ka8 12. Kc5!, fordi 12. Kb5??, Tb6+!! ville placere tårnet i Henkins remiszone. Jvf. Diagram 175.

13 Chikaneforsvar

I et chikaneforsvar tager Sort en direkte duel på *rå regnekraft !*

Ideen er at spille tårnet ud på brættet til et felt på en diagonal bag Hvids konge, så det står i ly for gafler. Dernæst kan Sort *chikanere* Hvid ved at give skakker bagfra eller fra siden, når chancen måtte byde sig. Det kan vinde vigtig tid for Sort.

Som en begyndelse kan vi se på stillingen efter 1.-, Tg2, der i afsnit 12.2 blev nævnt som et godt træk, når Sort er i trækket i 4. rækkeforsvarets målstilling:

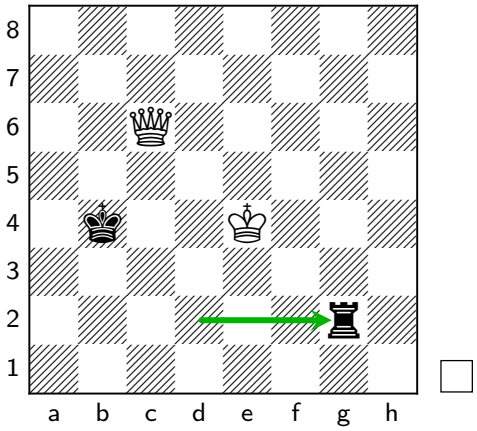

Diagram 241
Chikaneforsvar i 4. rækkeforsvaret.
(Tårntab i 14 træk.)

Dette er et chikaneforsvar, fordi tårnet stilles på diagonalen bag Hvids konge, hvor det åbenlyst ikke kan gafles. Ydermere kan der spilles både Te2+ og Tg4+, og *begge* disse trusler må angriberen nu håndtere ved at finde en plan. Krævende.

Der er dog kun 1 felt mellem tårnet og Hvids konge, så det kan være svært at se, hvad (chikane-)problemet er. Hvid kunne overveje Kf3, men efter Tg5 står kongen afsides og det ville forsinke sejren med 6 træk. Der er brug for noget mere målrettet.

Værre: Man kunne se i ånden, at Hvid i et lynparti kunne indlade sig (tankeløst) på trækkene 2. Kd4, Tg4+ 3. Kd5, Tg5+ (ups, nej ikke Kd6. . .) 4. Kd4, Tg4+ 5. Kd3, Tg3+ 6. Kc2, hvor kongen endelig ville have fred for skakkerne, men med 6.-, Tg5 ville Sort være klar til at genforene sine brikker og truer endda med gaflen Tc5+. Derved ville Hvid have 'investeret' 5 træk i at ødelægge sine brikkers koordination og have fået en stilling med 19 træk til tårntab. Dvs. 5+5 = 10 træk ville være spildt !

13.1 De fem temaer

Alment er der 5 teknikker, som Hvid efter behov kan inddrage mod chikaneforsvar. De beskrives i en del detaljer herunder for at læseren kan leve sig ind i chikanernes væsen—og blive rustet til de mange uventede stillinger der kan opstå.

Tema: Kontrol med skakfelterne

Angriberens centrale metode er—som så ofte før—at kontrollere *tårnets skakfelter*.

Ifm. Diagram 241 kan dette let gøres vha. 2. Dd6+, Kc4 (mod centrum), og nu da damen dækker g3 ved med 3. Ke3 at lade kongen kontrollere skakfeltet e2—eller bedre ved at lade damen kontrollere e2 og g4 samt *genforeningsfeltet* c2 vha. 3. Dd1 !

Vha. et dobbeltdiagram gøres det her klart for læseren, at det i begge de nye stillinger er Hvid, der styrer sagerne pga. den bedste officerskoordination:

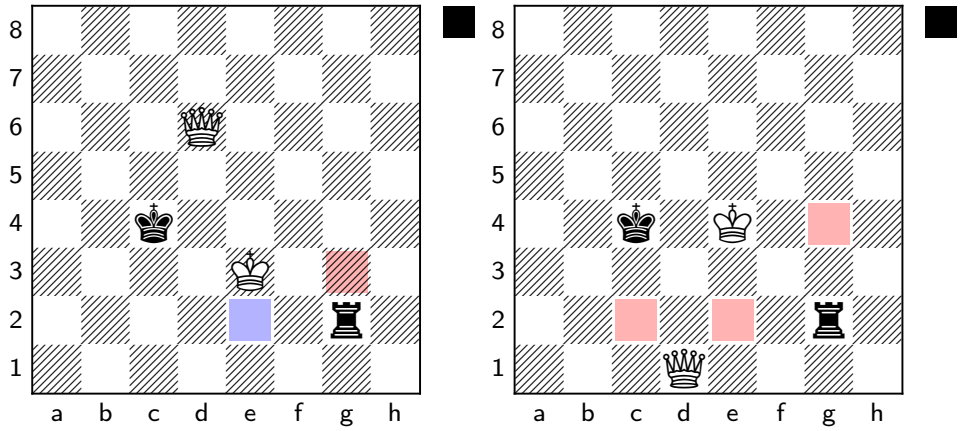

Diagram 242
Nedkæmpet chikaneforsvar.
(Tårntab i 12 tr.)

Åbenlyst er chikaneforsvaret fra Diagram 241 i begge tilfælde nu effektivt nedbrudt. Sorts bedste er i de to stillinger at genforene via 3.-, Tb2, men 4. Dd4+, Kb3 5. Kd3 giver en Bergerstilling, som efter 5.-, Ka3 6. Da7+, Kb4 7. Da1! bringer Hvid til en nem gevinst med metoden fra Diagram 130. Til venstre kan Sort dog insistere på at gå til chikane via 3.-, Tg1, og efter automatreaktionen 4. Dc6+, Kb4 5. Kd2?, Tg5! har Hvid mistet 10 træk ved at sætte sin konge afsides—den bedste ide vil her være 4. Df4+, Kc3 5. Df3! for at *forberede en afdækkerskak;* mere derom vil følge senere.

Dobbeltdiagrammet mm. viser også, at der generelt er stor variation i trækkenes *egnethed*—både for angriberen og forsvareren. Havde Sort f.eks. valgt 2.-, Kc3 for ikke at stille kongen på et felt af samme farve som tårnets, eller blot for at kontrollere genforeningsfeltet c2, så ville 3. Dc7+, Kb2 4. Kd3 have været Hvids bedste træk, idet skakfelterne d2 og g3 tilsammen dækkes af damen og kongen, jvf. nedenstående. Tydeligvis har Sort nu dårlig koordination i et usselt fjernforsvar på et ret åbent bræt:

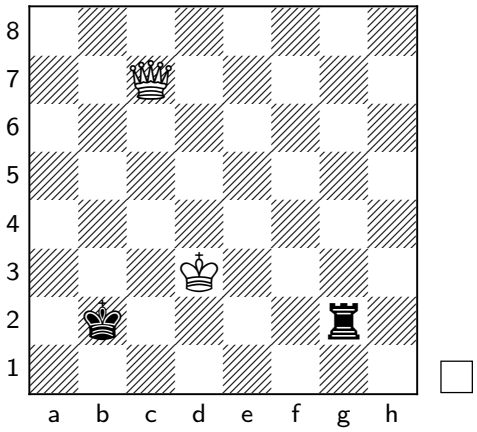

Diagram 243
Fra chikane- til fjernforsvar vha. ideen at kontrollere skakfelterne **efter kongetrækket**.
Rettidig omhu !
(Tårntab i 10 træk.)

Bemærk også den vigtige finte, at Hvid med fordel kan være så fremsynet at opnå kontrol over skakfelterne *efter* det påtænkte kongetræk til d3—altså over d2 og g3.

Tema: Konfrontering af tårnet og Jonglering

"Konfrontering af tårnet" er måske nok den vigtigste blandt angriberens teknikker i håndteringen af et chikaneforsvar. Den er tidligere blevet introduceret i afsnit 2.6 og senere blevet belyst flere gange i kapitel 8 om pseudo-Euwestillinger.

Teknikken består i at spille damen ind på diagonalen mellem kongen og tårnet: Da må tårnet tage flugten, og så er chikaneringen forbi—forhåbentlig.

Forsvarerens svar på konfrontation af tårnet er dog ofte at overgå til en ny chikane på kongens anden diagonal. Dette blev introduceret i kapitel 8 som *jonglering*.

Illustrativt vil det her være at se på et andet 'lille' chikaneforsvar, der kan være en fræk mulighed for den forsvarer, der skal trække i 3. rækkeforsvarets målstilling.

Hvis Sort vælger at flytte tårnet så kan trækkene 1.-, Th6 2. Kf5, Th3!? for en pris af 1 ekstra træk give chikanen vist til venstre nedenfor:

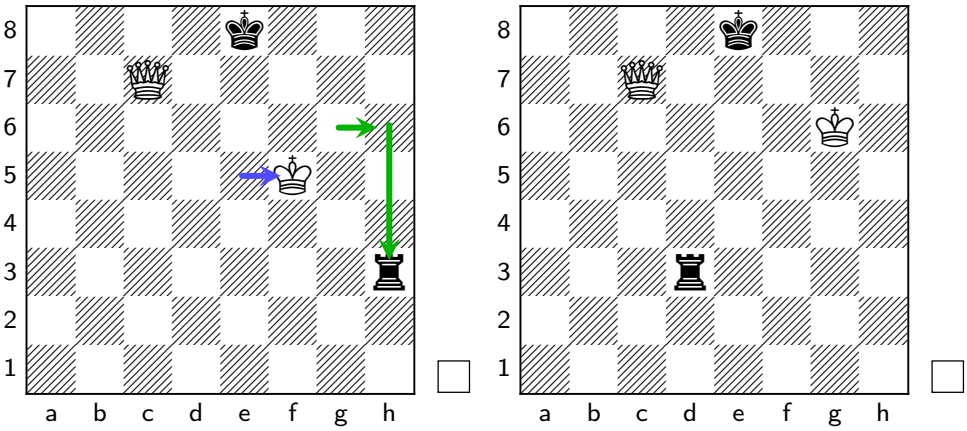

Diagram 244
Udfordrende chikaner ifm. trækpligten i målstilllingen. (Til venstre tårntab i 7 træk.)

For at straffe dette må Hvid for det første finde trækket 3. Kg6!, der **åbner brættet**. Det er en *de facto* konfrontering af tårnet pga. den truende gafling Dc8+. Sort har da kun 1 brugbart træk, nemlig det til højre viste 3.-, Td3!, som er en jonglering til et nyt chikaneforsvar, der er atypisk fordi tårnet står midt på brættet.

For det andet må Hvid finde et sandt festfyrværkeri: 4. De5+!, Kd8 5. Da5+, som er en virtuel krydsild, fordi 5.-, Ke8?? 6. Db5+ vinder tårnet pga. en hurtig mat som 6.-, Td7 7. Kf6!, Kd8 8. Db8#. Fløjskiftet efter det således tvungne 5.-, Ke7 er en ny krydsild, nemlig 6. Dg5+, hvor det vinkelrette træk er ubrugeligt pga. spidningen 6.-, Kd6?? 7. Dd8+ og det atypiske 6.-, Ke8 kan gendrives af fløjskiftet 7. Db5+, der er en preparationsskak med førnævnte gaffel hhv. matsætning som motiv.

Alternativer findes nærmest ikke: 4. Kf6?, Td6+! 5. Ke5, Tg6 giver målstillingen med trækpligten hos *Hvid*, der så har sat 10 træk over styr. 4. Kf5, Td1 5. Dc4, Td6 6. Ke5, Tg6 7. Dc7 bringer blot Sort tilbage til udgangspunktet. Alt andet er endnu ringere, pånær 4. Df7+, Kd8 5. Df8+, Kc7 6. Dc5+, Kd8 7. Da5+ der fører 2 træk senere ind i varianten ovenfor. Ventetrækket 3. Dd6 kunne måske virke intuitivt, og det koster blot 1 træk. Men efter 3.-, Tf3+ 4. Kg6, Tf1 skal Hvid dog sadle om og finde den atypiske trapezstilling efter 5. Da6, Tf8! 6. Da3! for at spille optimalt.

Som hjemmeforberedelse kan Sort således (med lille risiko) få et bidrag til remis.

Tema: Afdækkerskakker og En-vejs chikane

Angriberen kan af og til gribe initiativet ved at gøre klar til en *afdækkerskak*.

I eksemplet til venstre herunder chikanerer tårnet med mulige skakker fra f3/h5. Trækket 1. Df4!? med mulig afdækkerskak bør her springe i øjnene. I praksis har det den fordel, at kun skakken fra h5 levnes til Sort, hvad der bedst kan beskrives som reduktion til en *en-vejs chikane*; jvf. overskriften. Det er langt lettere at overskue, og 1.-, Th5+ 2. Kg4+, Kg6 3. Dd6+ vil klart tabe tårnet. Altså vil chikanen være ovre !

Teoretisk vil 1. Df4 sætte 2 træk til, men Sort må dog bruge tid på at undersøge, om skakken er farlig. Desuden vil 1.-, Th8 2. Dc7+, Kf8 3. Kg6 hurtigt føre til mat. Dc7+ kan afværges med 1.-, Tc3, men Hvid kan opnå indexreduktion via 2. Ke4+!. Bedst for Sort er 1.-, Th7 2. Dc7+, Kg8 3. Dd8+ fulgt af en Euwestilling.

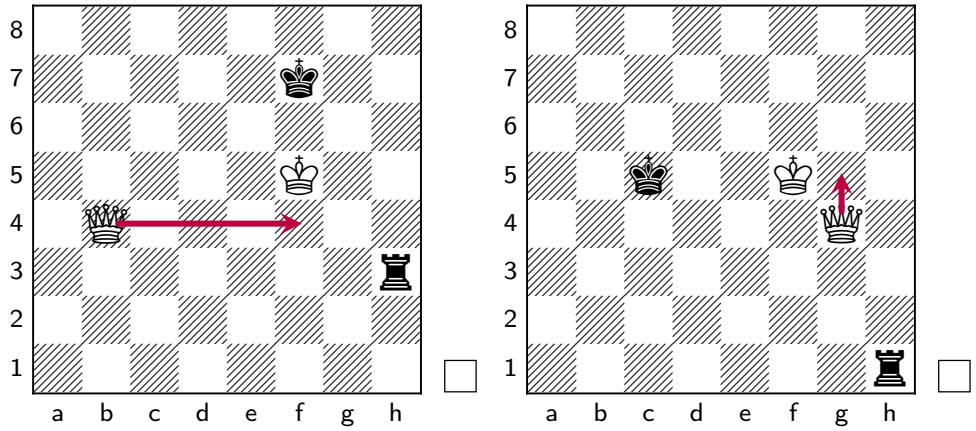

Diagram 245
To eksempler på angriberens **afdækkerskakker.**

Det er vel ej oplagt at 1. Db7+!, Ke8 2. Kg5 er Hvids bedste, selvom brættet åbnes. Efter 2.-, Kd8 3. Dd5+, Kc7 4. De5+, Kb7 kan indexreduktionen fortsætte med De7+, men med 5. Kg4! vindes tårnet straks, fordi det vil **kapre 3. række og h-linien.**

Til højre ses en særlig stilling, som der klart må **advares** imod. Det viste 1. Dg5! er bedst, da alt andet vil koste mindst 4 træk, som f.eks. 1. De2, Th3 2. Df2+, Kb4! 3. Ke4, Tc3 4. Db2+, Kc4 5. Db6 og en Euwestilling—men som driftsikker strategi må dette alligevel overvejes af Hvid for at undgå et muligt kviksand af varianter:

Efter 1. Dg5, Ta1 2. Ke4+, Kb4! 3. Dd2+, Kb3 4. Dd3+, Kb2 kommer Hvid ikke i mål med indexreduktion, men vil dog efter 5. Dd4+, Kb1 6. Kd3, Ta3+ 7. Kd2, Tb3 opnå diagonalstillingen. Der er ingen bivarianter af betydning, så det ser stærkt ud.

Men ak ! Ved at ofre 2 træk kan Sort med 1.-, Td1!? give Hvid **ekstraordinære** problemer, da kun 2. De3+/De7+ duer: Afdækkerskakkerne 2. Ke4/e6+? er begge **grove fejl,** der vil sætte hele 10 træk over styr ! F.eks. vil følgende variant bestå af de bedste træk for begge parter: 2. Ke4+, Kc4 3. Da5, Th1 4. Da2+, Kc5 5. Df2+, Kd6 6. Df4+, Ke6 7. Dg4+, Kd6 8. Kf5, Kc5 9. Dg5—der efter 9.-, Td1 vil føre tilbage til udgangspunktet efter 1.-, Td1 ! (De nævnte 10 træk opnås med 9.-, Ta1 i stedet for.) Her vil der derimod være **myriader** af bivarianter, og mange er omtrent lige gode, så Hvid nemt kommer til at lede forgæves efter "den bedste"—til gavn for Sort.

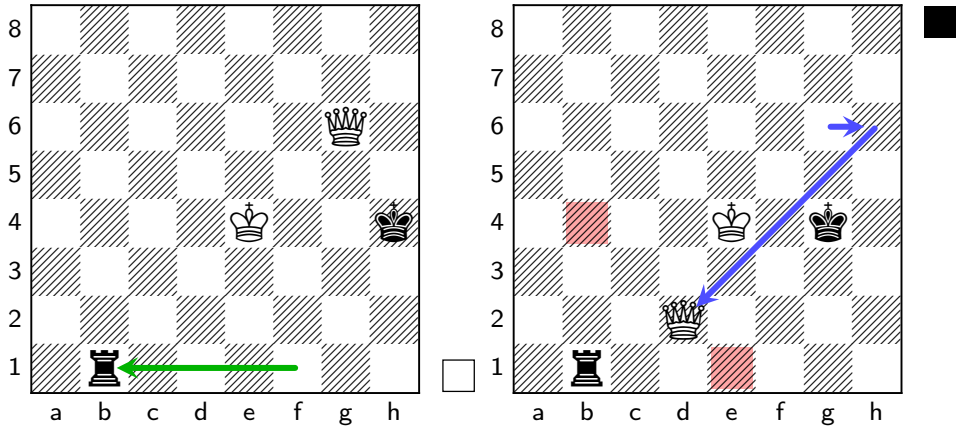
Som det fremgår er afdækkerskakker *ikke* et mirakelmiddel.

13.2 Fra 3. række- til chikaneforsvar. Katapultering.

Temaerne i afsnit 13.1 inddrages her i forbindelse med overgang fra 3. rækkeforsvar til chikaneforsvar. Det vil komme til at fremgå, at dette *i teorien* ikke er helt godt.

Til venstre herunder har Sort med 1.-, Tf1-b1 valgt at overgå til et chikaneforsvar. Det har teoretisk afkortet vejen til tårngevinst med 2 træk ift. målstillingen efter Tf2. Men måske Hvid er uforberedt på at håndtere situationen ?

Diagram 246
Forsvar ved chikane og dets håndtering med **katapultering.**
(Tårntab i 12 tr.)

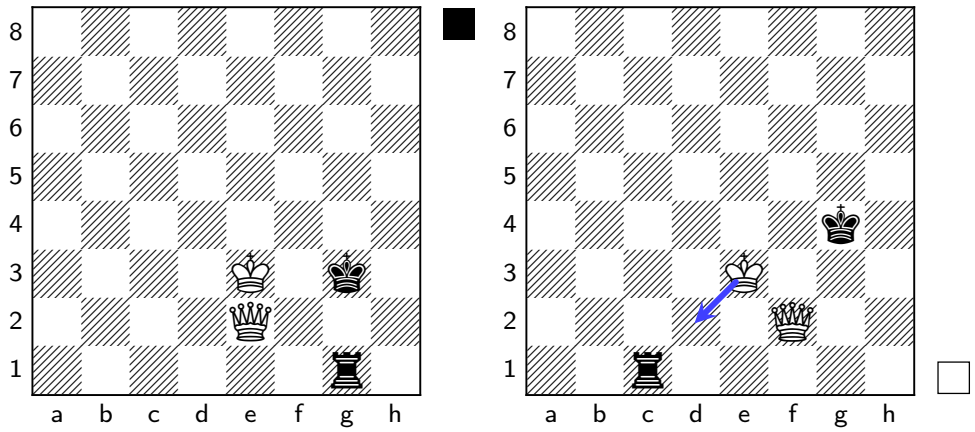

Til højre er vist Hvids bedste mulighed, som er at *tage kontrol* med de to skakfelter b4 og e1 vha. 2. Dh6+!, Kg4 3. Dd2. Manøvren her er uhyre nyttig ifm. chikaneforsvar, og det er som om damen sendes med **katapult** i en stor bue rundt om egen konge.

Eksempelvis vil 3.-, Ta1 så tillade Hvid at opnå virtuel krydsild med 4. Dd7+ og et fløjskifte i form af en skak (Dh7+) der tillader indexreduktion.

Sort bedste ide her er via 3.-, Tg1 at genforene tropperne. Men bidiagonalskakken 4. De2+ tillader Hvid et direkte angreb efter 4.-, Kg3 5. Ke3:

Diagram 247
Fra chikane til hjørneforsvar, hhv. ny chikane.

Arméskakken 5.-, Tg2 vil da efter 6. Dh5 føre til en klassisk Euwestilling, men også 5.-, Kh3 6. Dh5+, Kg3 7. Dg5+ osv. kan give Hvid en nem Euwestilling.

Relativt bedst er den lille chikane 5.-, Tc1. Men 6. Df2+, Kg4 fulgt af tårntruslen 7. Kd2! vil **åbne brættet,** sådan at tårnet straks vil gå tabt. Jvf. den højre del.

Faktisk er 7.-, Tc8 da det eneste brugbare træk, men med skakken 8. Dd4+ fra et felt havende *index 4* kan Hvid dernæst opnå en nem tårngevinst. Jvf. kapitel 3.

Alternativt har Sort *jongleringen* 3.-, Tb7 til en chikane på den hvide konges anden diagonal; jvf. Diagram 246. Det vil ofre 2 træk, men er egl. en *god* fælde. Thi for at kunne drage fordel af trækket *skal* Hvid så vælge *konfronteringen* 4. Dd5!:

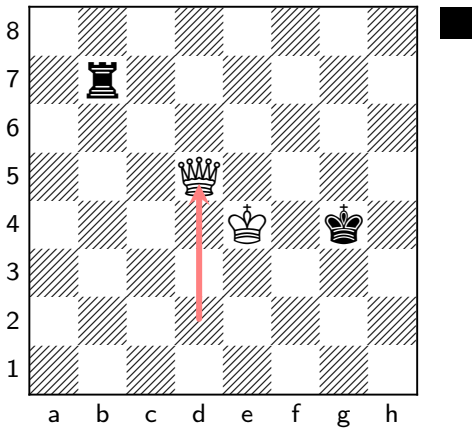

Diagram 248
Konfrontationen 4. Dd5! fungerer her som gendrivelse af Sorts fælde.
(Alle andre træk, f.eks. Dd1+? og Dg2+?, vil kræve mindst 4 træk ekstra til tårntab.)

Hvid bør her have set kontrafælden 4.-, Te7+? 5. Kd3!, som *åbner brættet*. Derefter er 5.-, Tc7 bedst, omend tårnet efter 6. De4+ og indexreduktion vil falde i 4 træk; 5.-, Te1 6. Dg2+ er et træk ringere. Den anden skak 4.-, Tb4+ vil kun være 1 træk bedre, men 5. Ke3, Kh4 6. Kf3, Tg4 7. De6 vil give Hvid en fatal mur.

Bedst er dog en ny *jonglering* med 4.-, Tb1, men efter 5. Ke3!, Te1+ må Hvid kende til at træde *baglæns* med 6. Kd2!—som i højre del af Diagram 155—og håndtere 4. rækkeforsvaret 6.-, Te7 med 7. Kd3! og en fiks overgang til varianten ovenfor.

Det koldblodige 3.-, Kh5 kan listigt besvares med 4. Ke3!, som tjener til at få kongen væk (f3, eller g2!?) så den ikke står i vejen for damens manøvrer ! Ovenfor blev det kaldt at *åbne brættet*—her er det så særpræget, at det bør vises i et diagram:

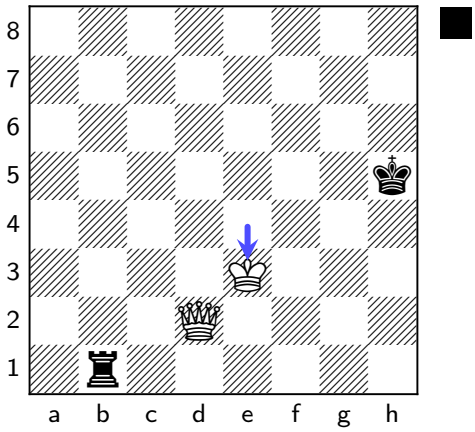

Diagram 249
Hvids konge er trådt til side for at overgå til **en-vejs chikane**—dette truer med en indexreduktion indledt af Dd5+.
(Tårntab i 12 træk.)

Hvid har her bevidst inviteret til 4.-, Tb3+, som koldt besvares med 5. Kf4, hvilket vil udnytte at tårnet 'har valgt side'—der er jo nu ingen skak fra f1, endsige b4. Derefter truer gafler fra d1/d5 og kun 5.-, Kh6 kan forhale sagerne, omend 6. Dd6+ vil vinde tårnet ved indexreduktion. Kongetrækket 4.-, Kg4 taber til 5. Dd7+ og fløjskifte til g7. Efter 4.-, Kg5 5. Kf3+ kan kun 5.-, Kh5 (pga. 5.-, Kh4?? 6. Dh6#) tvinge Hvid til at være kreativ med 3-træks gaflen 6. Dh2+, Kg5 7. Df4+ fulgt af Df5+/De4+.

Efter 3.-, Kh4 4. Ke3! kan Hvid også anvende de ovenstående ideer.

Det er også instruktivt at se, hvorfor Sort ikke skal overgå til chikaneforsvar før kongerne står i opposition i 3. rækkeforsvaret. Nedenfor har Sort fravalgt via Tf8-f6 at tilbyde målstilllingen (efter Ke5, Tf7) for med 1.-, Tf8-a8 at gå til en chikane:

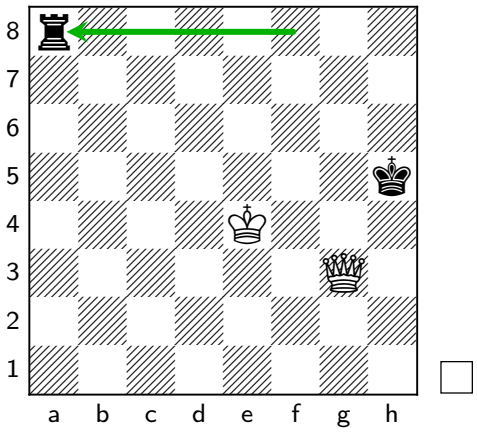

Diagram 250
Chikane på et ugunstigt tidspunkt.
(Tårntab i 11 træk.)

Selvom diagonalen a8-e4 fra tårnet til Hvids konge her er lang og tillokkende, så er længden faktisk til Hvids fordel ! Vejen til tårntab er endda afkortet med hele 4 træk.

Thi damen får nu et bekvemt manøvrerum på 5.–8. række vha. *katapulteringen* 2. Dh3+, Kg5 3. Dd7, der dækker skakfelterne a4 og e8:

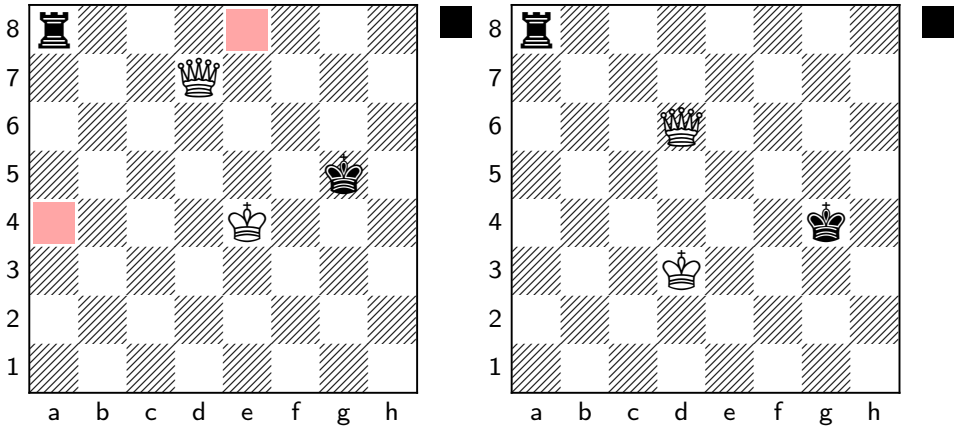

Diagram 251
Katapultmanøvren til at opnå kontrol over skakfelterne.

Sort er *allerede* i træktvang: Tårntræk taber straks (3.-, Tb8 til 2-træks gaflen Df5+), så 3.-, Kh4 er det eneste, der holder Sort i live lidt endnu. Det er nu oplagt for Hvid med 4. Dd6 at dække skakfelterne a3 og f8, fordi Hvids konge ville stå ideelt på f3 (givende Sort et dårligt fjernforsvar), og det må Sort af nød afværge med 4.-, Kg4. Men 5. Kd3! vil da *åbne brættet* for damens aktive spil, jvf. den højre del—og efter 5.-, Kh3 (bedst) 6. Dh6+ vinder Hvid vha. indexreduktion.

Sort kunne afvige med 2.-, Kg6, men Hvid kan så benytte indexreduktion som var det i tårnets indre område: 3. De6+, Kg7 4. Dd7+, Kf8 5. Dd6+, Kg7 6. Dc7+, Kg8. Efter at a5 så er dækket kan matangreb indledes via 7. Kf5, og en mulig fortsættelse kunne da være 7.-, Ta3 8. Dd6, Tf3+ 9. Kg6, Tf1 fulgt af en nydelig rundgangsmat: 10. Dd8+, Tf8 11. Dd5+, Kh8 12. Dh5+, Kg8 13. Dh7#.

Ovenstående analyse af Diagram 246 og Diagram 250 viser, at 3. rækkeforsvar generelt ikke udgør et godt grundlag for at overgå til chikaneforsvar.

13.3 Fra 4. række- til chikaneforsvar

Det mest krævende chikaneforsvar fremgår af Diagram 240. Det er dog instruktivt at begynde med at se, hvad Sort kunne få ud af at være i trækket i stillingen:

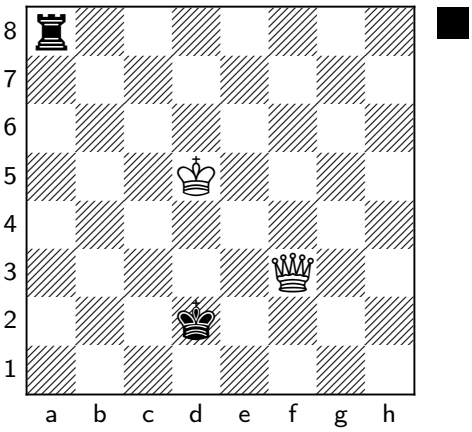

Diagram 252
Sorts udnyttelse af chikanen.
(Tårntab i 24 træk.)

Først er der 3 skakker 1.-, Td8+ 2. Kc4, Tc8+, 3. Kb3, Tb8+ 4. Ka3, hvor så 4.-, Te8! indirekte truer damen; efter 4. Dd5+, Ke1! 5. Kb3, Te3+ 6. Kc4, Ke2 redder Sort sig et 3. rækkeforsvar, og 7. Dg2+, Ke1 8. Kd4, Ta3 9. Dc2, Tf3 10. Ke4, Tg3 vil give målstillingen med 14 træk til tårntab. Værre end dette er trusselsbilledet altså ikke.

Problemet er, at Hvid skal træffe 2–5 gode valg blandt *enormt* mange muligheder. Desuden kan Sort ofte overgå til et nyt chikaneforsvar undervejs eller bytte om på trækkene for at skabe uventede situationer. Begge dele gør vejen frem *uklar* for Hvid. Alt dette beskrives i delafsnittet **Finurligheder for forsvareren** nedenfor.

Hovedvarianten baseres også i dette tilfælde på angriberens *katapult-manøvre*; jvf. Diagram 246. Trækkene 1. Df2+, Kd3 2. Db6, Ke2 antydes af pilene nedenfor:

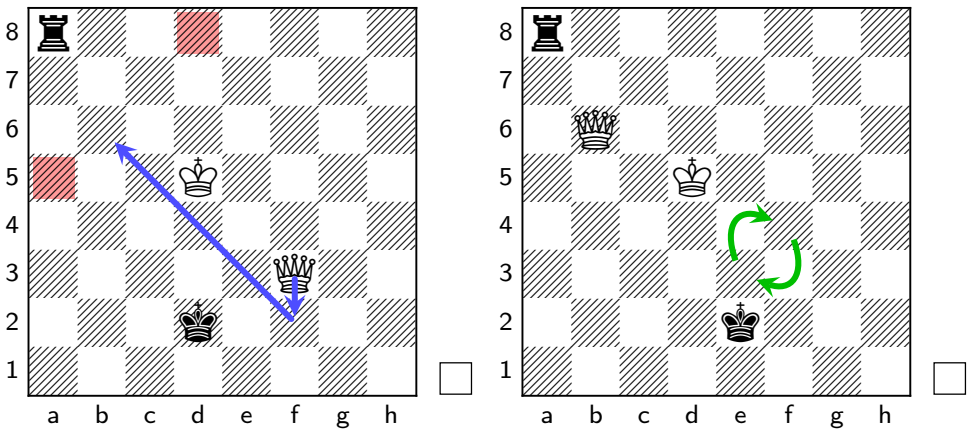

Diagram 253
Chikane efter et
4. rækkeforsvar.
(Tårntab i 19 tr.)

Til højre ses katapulteringens resultat, og de to buede pile viser Sorts ide, om at trække tiden ud ved at lade kongen veksle mellem e3 og f4 (hvis Hvid giver skakker).

Konfrontationen 3. Dc6 er da for angriberen både naturlig og teoretisk optimal[39].

[39] Grimmell foreslog at ofre et træk med 3. Db5+, hvad der *ikke* kan anbefales. Ideen var, at skakfelterne a4 og e8 dækkes ifm. placeringen K:e4. Sort vil dog netop forhindrer dette med sit ønskede træk 3.-, Ke3, og efter 4. Kc4, Kf4 har Hvid fået stillingen i Diagram 245, hvor 5. Db4 med mulig afdækkerskak er teoretisk stærkt. Men som nævnt der, så vil det give Sort en stor *praktisk* chance for at forplumre vandene usædvanligt alvorligt.

F.eks. ville 3.-, Td8+ 4. Ke4! være fint for Hvid, da Sorts konge allerede er trængt. Dog kunne 4.-, Td2 5. Dc1 give en drilsk pseudo-Euwestilling. Men det er bedre for Sort at nå den 2 træk senere vha. metoden i delafsnittet **Forsvarerens alternativer**.

Sorts bedste mulighed er 3.-, Ta3! for at gå til et 3. rækkeforsvar, selvom Hvid kan nedbryde det med 4. Dc2+, Kf3 (tvunget), hvorefter 5. Dd1+ vil gøre Hvid klar til at spille Ke4 uanset om Sorts konge sendes til f2, g3 eller g2.

Til venstre herunder ses den **rombiske** nøglestilling for manøvren, der opstår efter 5.-, Kg3(!!), hvor noteringen "(!!)" skal antyde, at der er særligt gode chancer for at fortsætte chikaneringen. Thi Hvids bedste er 6. Ke4, Ta8!, der er **chikane nr. 2.**

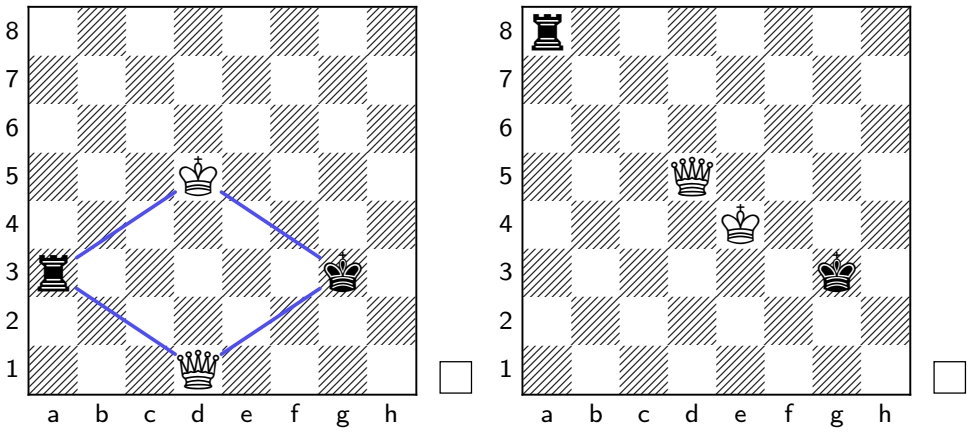

Diagram 254
Den **rombiske** nøglestilling og en ny, men bedre konfrontering.

Konfronteringen 7. Dd5 til højre er reelt et fremskridt ift. 3. Dc6. Dette er vigtigt: Chikanen i Diagram 253 er den værste, og konkret står Sorts konge mere trængt her.

Sort kan dog give skakker, så Hvid må have svarene parat. F.eks. er der 7.-, Ta4+ 8. Ke3!, Tg4!, hvor Hvids bedste er at gå til pseudo-Euwestillingen efter 9. Dh5. (NB: 8.-, Ta3+? 9. Ke2 giver et dårligt hjørneforsvar, da Tf3, Dg5+ koster tårnet.)

Imidlertid kan Sort lidt skarpere spille 7.-, Te8+ 8. Kd3!, Te1 og så opnå et nyt 4. rækkeforsvar ! Dette er vist til venstre herunder, da det er ikke helt trivielt; f.eks. vil T-metodens Dc5 koste 2 træk. Hvid må se, at tårnet er domineret på Sorts 4. række (Te8?, Dg5+ og indexreduktion), sådan at tårnet kan tvinges væk vha. truslen 9. Da5!. Dette er stærkere end Dc1 i situationen for 3. rækkeforsvar vist i Diagram 231.

Ulempen er at 9.-, Tb1, som vist til højre, dernæst kan give Sort den **3. chikane !**

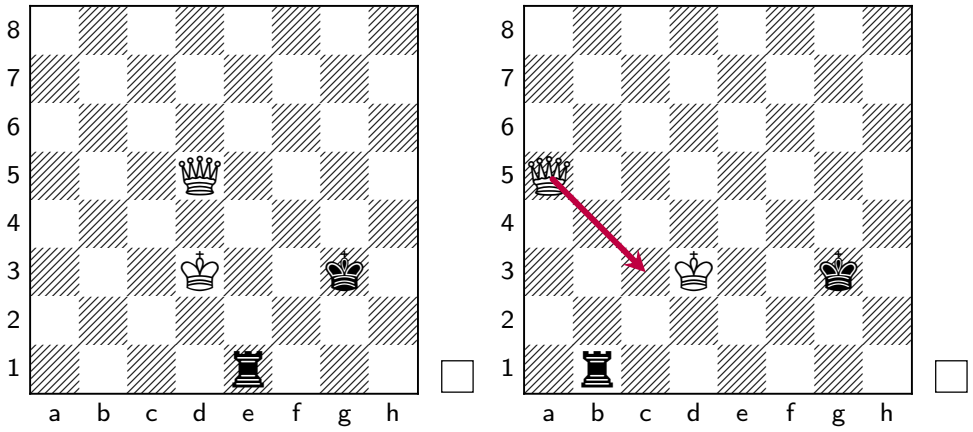

Diagram 255
Et 4. rækkeforsvar med overgang til en **mini-chikane**.

Den lilla pil viser, at det bedste her er at forberede en afdækkerskak med 10. Dc3!. Efter 10.-, Tg1 11. Ke2+, Kh4 12. Dh8+! kan Hvid opnå gevinst via en Euwestilling.

Bivarianten 5.-, Kf2 er lige så god. Efter 6. Ke4, Te3+ 7. Kf4, Te2! skal Hvid trække i en pseudo-Euwestilling: 8. Dh1 og tårntab i 15–16 træk vha. Euwes metode kan forbedres med 3 træk via diamantstillingen efter 8. Dd4+; men det er klassisk. 3. rækkeforsvaret efter 6.-, Th3 kunne nok friste, men via udfaldet 7. Dd2+ kan Hvid blot overgå til skubbemetoden. 6.-, Ta8 vil påny sende Sort i chikane, men det enkle 7. Dd5 giver hovedvarianten i spejlet form—Hvid *kan* spare 1 træk med 7. Db3, hvor 7.-, Te8+ 8. Kf4, Te2 9. Dd1 giver pseudo-Euwestillingen med Sort i trækket, men 7.-, Ke1!? 8. Db6! er da et svar man må kende (8. Dd5?, Ta4+! med afskæring).

Angriberens alternativer er der 3 gode af ifm. konfronteringen i Diagram 254. De nævnes her for yderligere at belyse de forvirrende mange muligheder.

Mest motiverende er 7. Dd6+, Kf2! fulgt af 8. Dc6, fordi konfronteringen sker fra et felt, hvor Sort ikke efterlades skakker, NB ! Jvf. den venstre del herunder. Tårnet har nu kun 3 muligheder. Bedst er at genforene vha. 8.-, Tg8, men 9. Dc5+, Kg2 10. Kf4, Tg3 11. Dc2+, Kh3 12. De2 giver Hvid en torn, hvor hjørnerosetten efter 12.-, Tg1 tillader pat&mat på e2. Efter 8.-, Ta2 9. Dc5+, Kg3 10. Ke3, Kh2 11. Kf3, Tg2 12. Dh5+ kan Philidorstillingen opnås. At 8.-, Tb8? er en fejl, det er egl. instruktivt: 9. Df6+, Kg1 tillader Hvid at vinde tårnet med banal indexreduktion, og hvis Sort forsøger 9.-, Ke1, så vil 10. Dh4+ være en virtuel krydsild med 2-træks gaflen Dh1+ som fløjskifte. (9.-, Ke2 taber til bidiagonalskakken 10. Df3+.)

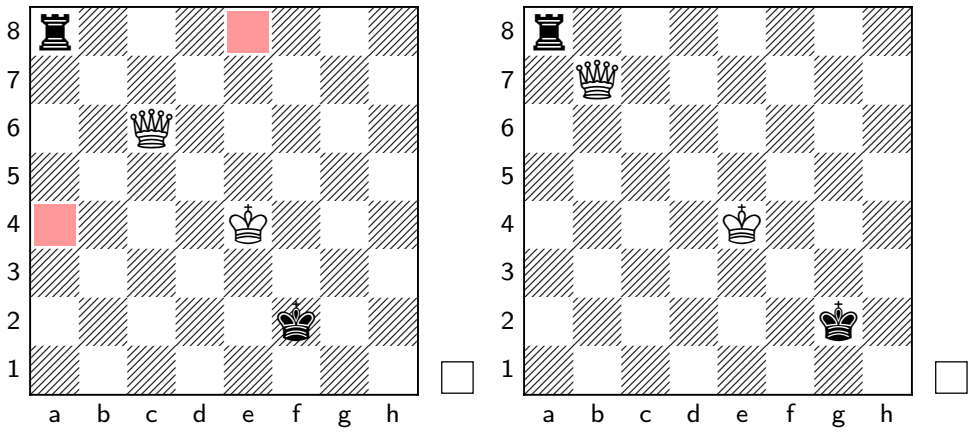

Diagram 256
Konfrontering fra et godt felt.

Lige så godt er 7. Dd7, Kf2! 8. Dc6 med de samme tre muligheder for Sort. Dog er 7. Dd7 ikke så tvingende. Men det er instruktivt, at 7.-, Kg2? kan besvares stærkt med konfronteringen 8. Db7!, som vist til højre—dernæst vil tårnet falde til index-reduktion, selv efter en afdækkerskak, f.eks. 8.-, Ta4+ 9. Ke5+, Kf1 10. Db1+ osv. Dog er der 8.-, Ta2 9. Ke3+, som fører Hvid ind i den virtuelle tredobbelte krydsild fra afsnit 4.4 med træk som 9.-, Kg3 10. Db8+ osv. (9. Kd4+ er 1 sølle træk bedre.)

7. Df3+, Kh4 er atypisk: 8. Df4+, Kh5 9. Df7+, Kh6 10. De6+ fører Hvid ind i indexreduktionen efter Diagram 251. Lige så godt er 9.-, Kh4, og da må Hvid se det snedige 10. Dc7(!), hvor Ta4+, Kf5 vil true banal mat; Te8+, Kd3 vil åbne brættet.

Forsvarerens alternativer er der kun et godt af undervejs i selve hovedvarianten. Alternativet er jongleringen 2.-, Tg8, der giver chikanen til venstre herunder.

Derved inviteres Hvid (for bare 1 træk) til at sjuske: Automatreaktionen 3. De6? vil konfrontere tårnet, men miste 5 træk pga. 3.-, Tg5+ 4. Kc6, Tg1! (ellers tabes tårnet, f.eks. via indexreduktionen 4.-, Ta5? 5. Db3+). Da vil 5. Df5+, Ke2 6. Kd5, Tg3 7. Kd4, Tf3 8. Dc2+, Ke1 give et godt 3. rækkeforsvar.

At dække d8 + g5 med 3. Df6(?) er bedre, men 3.-, Ta8 levner kun Hvid at spilde 2 træk via gentagelsen 4. Db6, Tg8(!)—konfronteringen 4. Dc6 vil blot koste endnu 1 træk og åbne for 4.-, Ta5+ 5. Ke6!, Ta1! med en næsten spejlvendt stilling.

Miseren er i begge tilfælde at Sorts konge på d3 *forstærker* virkningen af Sorts tårnskakker på 5. række, fordi Hvids konge må gå baglæns.

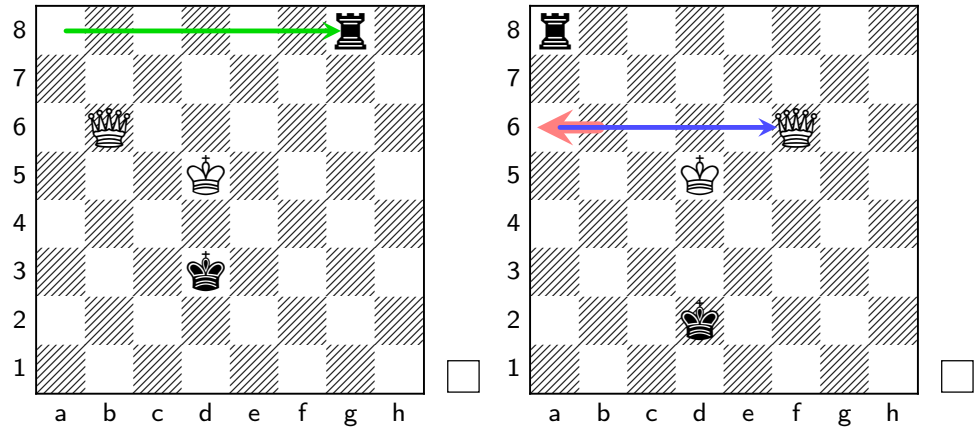

Diagram 257
Jongleringen Tg8, hhv. Hvids dame-jonglering og nøglestilling.

Ideen om Df6 er trods alt rigtig. Angriberen skal blot forberede den via 3. Da6+!, hvor 3.-, Ke3?? 4. De6+ koster tårnet, mens 3.-, Kc3 tillader Df6 med skak, så Sorts bedste er 3.-, Kd2. Efter 4. Df6 er det som om, at *Hvid* har jongleret med damen.

Chikanen 4.-, Ta8 vil da udfordre Hvid, og det er instruktivt at se på årsagerne: Læseren opfordres til at se på den højre del ovenfor og finde Hvids bedste træk.

Forberedt afdækkerskak med 5. Dd6? vil her koste 4 træk, idet 5.-, Ke2 6. Dc6 vil føre ind i hovedvarianten; ligeså gør 5. Df2+?, Kd3, der bare vil koste endnu 1 træk. 5. Dd4+?, Ke2 6. Db6, Kd3 er atter 1 træk ringere, jvf. tidligere. Yderligere 1 træk vil gå tabt ved 5. Dc6?, Ta3, hvor Hvid tilmed ikke råder over hovedvariantens Dc2+. Endnu værre er 5. Kc4?, Ta4+ 6. Kb3, Te4! med genforening i centrum—at den slags er trygt ses af at tårnet har springerafstand til damen og egen konge—og efter 7. Df1, Ke3 8. Kc3 har Hvid fået en Euwestilling 2 linier fra randen og en *lang* vej at gå . . .

Meen, . . . 5. Kc5! er det stærke træk, fordi det truer Df2+ fulgt af indexreduktion ! 5.-, Ta5+? 6. Kb4 vil tabe tårnet, da både 6.-, Ta8 og 6.-, Th5 gendrives af 7. Df2+—endda har Hvid **kapret a-linien og 5. række,** fordi 6.-, Td5? giver tårntab vha. en bidiagonalskak: 7. Df4+, Kd3 8. Dc4+. Bedst er det med 5.-, Te8 6. Kd4, Te2 7. Df1 at teste Hvid ifm. den opståede pseudo-Euwestilling. Efter 7.-, Te7 *kan* dette være ikke-trivielt. Jvf. diskussionen ved Diagram 150, især den mulige overgang til en ny chikane nævnt ifm. Diagram 151 og et 3. rækkeforsvar—fra og med Diagram 240 ville dette i løbet af blot 13 træk fremvise **2 afskærings- og 4 chikaneforsvar !!**

Finurligheder for forsvareren opstår ifm. at fravælge hovedvarianten helt.

Eksempelvis vil der efter 1. Df2+ være ideen 1.-, Kc3!? for at stille Hvid uventede problemer (prisen er 2 træk). Situationen ses til venstre i

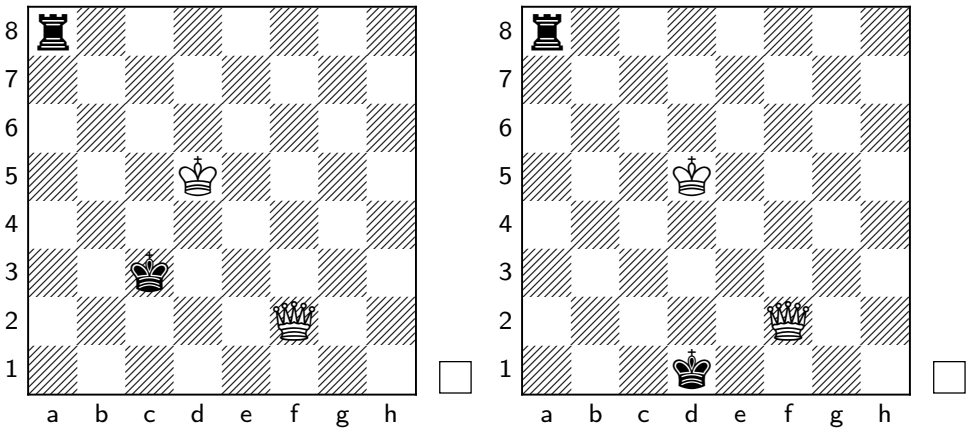

Diagram 258
To af Sorts
listige afvigelser.

Trækket kan kun straffes af det oplagte 2. De3+, Kc2!, men Hvid må så følge op med 3. Dh3! for at dække skakfeltet c8 ifm. K:c4 (hvad der let kunne overses i tidsnød). Efter 3.-, Ta5+ 4. Kc4, Ta4+ 5. Kc5! (forhindrer Te4 pga. Df5) og 5.-, Ta7 kommer Dc8 straks på tale, men det vil være et par træk bedre at forberede afdækkerskak med 6. Dg2+, Kd3 7. Dd5+, Kc3 8. Dc6; jvf. Diagram 255. I praksis kan Hvid dog blot gå til hovedvarianten med 2. Dc5+, Kd3 3. Db6(!) for en pris af 3 træk.

Lusketrækket 1.-, Kd1!? er den egentlige anbefaling; jvf. den højre del ovenfor. Da vil 2. Db6, Ke2 med overgang til hovedvarianten være optimalt for begge parter. Men det er naturligvis ikke meningen !

En uindviet angriber kunne måske fristes til at "straffe" denne provokerende kantstilling af Sorts konge. Forsøges f.eks. 2. Dd4+?, Ke2 3. Db6 opnås stillingen til højre i Diagram 253, men med *Sort* i trækket. Det kan udnyttes ved med 3.-, Kd3! at tage opposition. Det vil teoretisk udskyde tårntabet med 2 træk—men kun hvis Hvid via 4. Db5+, Ke3 5. Kc4, Kf4 6. Db4 indlader sig på at spille den forberedte afdækkerskak[40] der blev nævnt ved Diagram 245. Som belyst der, så kan dette være *uhyre* problemfyldt, hvis forsvareren har specialstuderet visse sidevarianter.

Hvid kan undgå det nævnte scenarie med konfronteringen 5. Dc6?, der nok kunne se fin ud. Men det vil koste endnu 3 træk ! Thi 5.-, Td8+ 6. Kc4?, Td4+ 7. Kc5, Th4 vil give Sort et 4. rækkeforsvar, og efter 6. Ke5!, Th8 7. Dg6, Kd2! har det taget 7 træk at nå til formationen i den højre del af Diagram 253. Sort vil da kunne tænke:

"Så kom vi så langt !"

Hvid kan tænke ligeså, af andre grunde: Chikaneforsvar kan være *så* frustrerende…

Aktionen 2. Df1+, Kd2 3. Db5 koster kun 1 træk, men 3..-, Ke3 vil igen føre til den problematiske stilling i Diagram 245. Desuden har Sort den lige så gode jonglering 3.-, Tg8 til en ny chikane. Hvid kunne da få ideen 4. Db4+, Kd1 5. Dh4

[40]Denne variant er på linie med Grimmels anbefalinger, men den må frarådes. Jvf. fodnote 39.

for at dække d8 + g5, men efter 5.-, Ke2 skal der vælges: Konfronteringen 6. De7+, Kd1 7. Df7!, Tg5+ 8. Kc6!, Tg1!, eller arméskakken efter 6. Kd4, Kf3 7. De4+, Kg3 8. Ke3, Tg4 ? Det kunne også med 6. Ke4, Ta8 blive til endnu en chikane !

Sort bedste sidevariant er 2. Db6, Tg8 med jongleringen i Diagram 257—den er *ekstra* logisk her: 3. Da6 vil igen være Hvids bedste træk, men det er svært at se, fordi det her sker uden skak. 3.-, Kd2 4. Df6 fører til det nævnte 4.-, Ta8 5. Kc5! osv. Det naturlige 3. Ke4, Tg4+! 4. Kf3, Tc4! 5. Db3+, Tc2 6. Ke3 koster dog kun 1 træk for Hvid, og det er enklere fordi Sort tvinges direkte ind i et hjørneforsvar.

Det listige 2.-, Kd2!? koster 1 træk. Efter 3. Kd4(?), Ta4+ duer kun 4. Kd5!, Ta8 (og så er Hvid lige vidt !) thi både 4. Ke5?, Tc4! og 4. Kc5?, Tg4! vil opnå gode 4. rækkeforsvar, der udskyder tårntabet 3 hhv. 6 træk. En-vejs chikanen efter 3. Kc5! er Hvids eneste vej fremad, med en royal diament via 3.-, Tc8+ 4. Kd4, Kc2 5. Db5, Tc3 6. Da4+, Kb2 7. Db4+, Tb3 8. Dd2+, Kb1 9. Kc4.

2.-, Tc8(?) 3. Kd4, Kc2 4. Db5, Tc3 ville blot føre til samme variant et træk før.

Endelig er der muligheden 1.-, Kd1!? 2. Db6. Ke1!?, vist nedenfor til venstre. Objektivt set er Ke1 en fejl, der koster 7 træk. Men det kunne ses som en god fælde, idet konfronteringen 3. Dc6? her vil være en fejl, der sætter samme 7 træk over styr !

Thi efter 3.-, Ta2! er hovedvarianten blevet forpurret for Hvid, der ikke vil have bedre end 4. Dc1+, Kf2 og så pseudo-Euwestillingen efter 5. Kd4, Ta4+ 6. Kd3, Kg3 7. Ke3, Tg4 8. Dg1+, Kh3! 9. Dh1+, Kg3 10. Dh5. Derefter vil der være yderligere 9 træk til tårntab, altså samlet set 19 træk lige som i hovedvarianten—men med en stor chance for at Hvid vil føle sig i ukendt terræn og komme til at spille forkert.

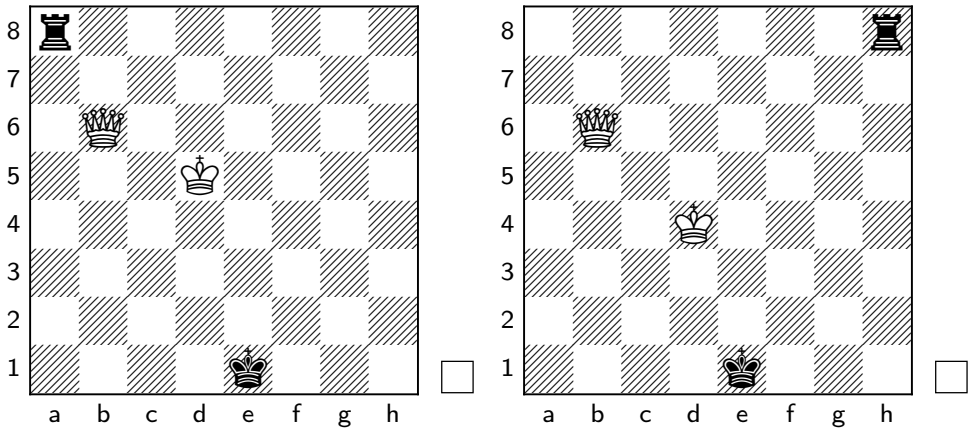

Diagram 259
Det finurlige træk 2.-, Ke1!? fulgt af jongleringen 3.-, Th8 ifm. gendrivelsen.

Gendrivelsen af 2.-, Ke1!? består logisk nok af fremrykningen 3. Kd4, der tillader en en-vejs chikane—Hvid bør have set at 3.-, Ta4+ 4. Ke5!, Th4 giver et 4. rækkeforsvar, der falder sammen efter 5. Dg1+ fulgt af indexreduktion.

Jongleringen 3.-, Th8! vil trods alt være 3 træk bedre, jvf. den højre del ovenfor. Da Df6?, Th2 ville forære en genforening til Sort, så må Hvid finde forberedelsen 4. De6+, Kd2! (pga. 4.-, Kd1? 5. Kc3! så tårnet tabes) fulgt af 5. Df6 med dækning af d8 og h4 samt indirekte af h2 (NB). Efter 5.-, Te8 6. Dg5+, Ke1 7. Kd3 har Sort et dårligt fjernforsvar, der falder til en trippeltrussel: 7.-, Kf2 8. Df5+, Ke1 9. Dg6.

14 Eksempler

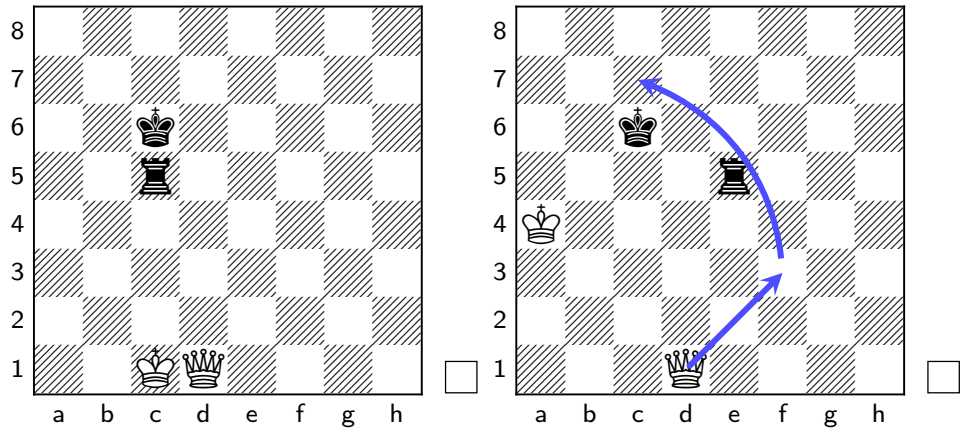
14.1 Angriberens værste stilling

Generelt om dronning mod tårn gælder der følgende regel:

> *Spilleren med dronningen har en gevinststilling, hvis vedkommende skal trække og kan give en skak, evt. kan skakke efter endeligt mange træk.*

Dette belyses fint af angriberens værste stilling, som ses til venstre herunder, hvor Hvid tydeligvis må bruge 4 træk (dvs. endeligt mange) på at undslippe skakkerne:

Diagram 260
Den værste stilling for angriberen med tårntab i 31 træk, jvf. Diagram C, hhv. strategien om at udføre en knibtangsmanøvre.

Konkret kunne det være 1. Kb2, Tb5+ 2. Ka3, Ta5+ 3. Kb4, Tb5+ 4. Ka4!, Te5. Derefter har Hvid dog hele 11 træk, der er teoretisk lige gode.

En ganske logisk fortsættelse er den til højre skitserede manøvre[41]: 5. Df3+, Kc5 6. Df4, Td5 7. Kb3!, Td3+ 8. Kc2!, Td4 9. Dc7+!, Kd5 10. Kc3!. Da kan Hvid ved udstrakt dominans af 7. række føre brikkerne til h-linien: 11.-, Te4 12. Dd7+ Ke5 13. Kd3, Tf4 14. De7+, Kf5 15. Ke3, Tg4 16. Df7+, Kg5 17. Kf3, Kh6 18. Df8+!, Tg7 19. Kf4, Kh7 20. Df6, Tb7. Fjernforsvaret her kan f.eks. føre til følgende: 21. Dd4, Kh6 22. Kf5, Tf7+ 23. Ke6, Tg7 24. Kf6, Tg6+ 25. Kf7, Kh5 26. Dh8+!, Th6 27. Dc8!, Th7+ 28. Kf6, Th6+ 29. Kf5, Tb6 30. De8+, Kh4 31. Dd8+, Kg3 32. D×b6.

Anvendelse af essayets temaer

Det er instruktivt at stillingstyperne fra kapitel 12–13, tillige med dem fra kapitel 1–11, også kan indgå i en konsekvent håndtering af angriberens værste stilling.

Konkret kunne fortsættelsen efter de 4 første træk nævnt under Diagram 260, jvf. opstillingen i den højre del af dette, være følgende:

5. Dc2.+, Kd5 6. Kb4, Kd6 7. Dg2 (kontrol af en diagonal i centrum), Td5 8. Kc4 (mur), Tf5! 9. Dg3+, Ke6 10. Kd4 (sombrero), Td5+ 11. Ke4, Tb5. Dermed har Sort

[41] Den her viste vej til tårntab i 31 træk er angivet i K. Müller, Y. Konoval: *Understanding queen endgames,* Russell Enterprises, Milford, CT, USA (2021).

nået et afskæringsforsvar langs sin 4. række, hvor tårnet og dronningen står ideelt på hver sin side af forsvarerens konge. Målstillingen er dog ikke opnået endnu. Jvf. nedenstående diagram.

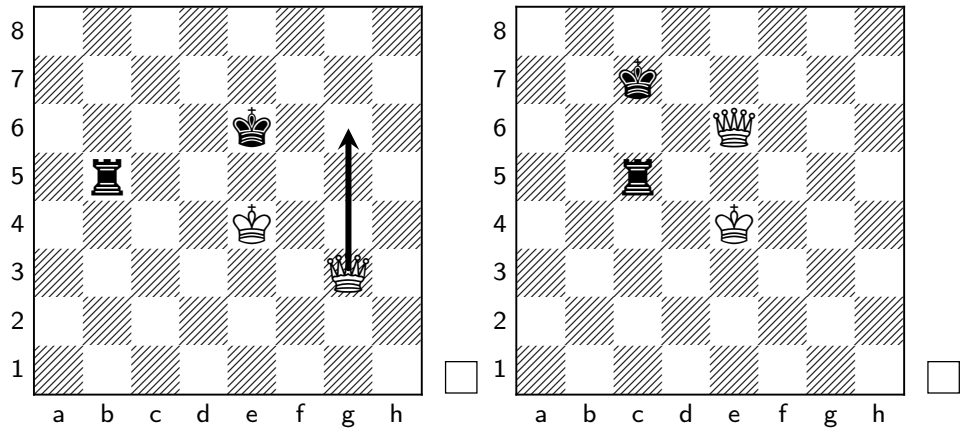

Diagram 261
Nøglestillinger fra en tematisk variant mod angriberens værste stilling.

Efter 12. Dg6+, Kd7! kan Hvid benytte skubbemetoden med Df7+ analogt til Diagram 239 og den der angivne gevinstførelse.

Det er dog også optimalt at stile mod målstillingen med det næste træk: 13. Df6, Ta5, som inviterer til Kd4, Ta1! og det vanskeligste chikaneforsvar i Diagram 240, hvor Hvid via katapultering og konfrontering kan opnå den rombiske nøglestilling nævnt ifm. Diagram 254. Hvid kan dog undvige det scenarie ved at søge tilbage til skubbemetoden: 14. Df7+!, Kd6 15. De8 (her dækkes a4), Kc7 16. De6, Tc5 med en royal diamant, som vist til højre ovenfor.

Denne håndteres tematisk: 17. Kd4, Tc1 18. De3, Tc6 19. De7+, Kb6 20. Kd5 (torn), Tc7 21. Db4+, Ka6 og en modstående roset med afskæring, som håndteres med den tematiske tårntrussel: 22. Kc6, Tb7 23. Da3+, Kb5 24. Da8! (tematisk), Tb6+ 25. Kc7 (torn på randen), Ta6 26. Db7+, Ka5 (7. række dominans) 27. Db3, Th6 (fjernforsvar) 28. De3, Th5 (alternativt: 28.-, Ta6 29. Dd3 med en trapezstilling) 29. Dd2+ (bidiagonalskak uden vinkelrette svartræk), Ka6 30. De2+, Tb5 31. Kc6, Ka7 32. D×b5 fulgt af Db7# i næste træk.

Således kan de i essayet gennemgåede stillingstyper føre til tårntab i 32 træk i angriberens værste stilling, hvad der er et sølle træk fra det teoretisk bedste. Men det er trods alt fuldt tilfredsstillende fra et praktisk synspunkt.

For en fuldstændigheds skyld kan det nævnes, at fravigelsen fra det teoretisk bedste i ovenstående variant var træk nr. 12. Faktisk ville 12. Dc7! være bedre med 1 træk, omend 12.-, Tb4+ 13. Kd3 da vil se mærkeligt ud. For at indlade sig på dette skal man regne så dybt, at man ser, at Sorts næste 4 træk reelt er tvungne: 13.-, Th4! 14. Dg3, Ta4! 15. Dg8+, Kd6! 16. Db8+, Kc5! 17. De5+. Derefter kunne fortsættelsen blive 17.-, Kb6 18. Dd6+, Kb5 19. Dd5+, Ka6! 20. Kc3, Ta5 21. Dc6+, Ka7 22. Kb4, hvormed Hvid er kommet ind i den royale diamants gevinstførelse så temaerne fra eassayet lader sig anvende i til tårngevinst i de næste 9 træk.

14.2 Kamsky vs. Ljubojevic, Linares, 1991

G. Kamsky var under partiet kun 16 år. Allerede i 1995 var han ratet som verdens nr. 4, og som 22-årig spillede han i 1996 en match mod A. Karpov om VM-titlen (FIDE) og opnåede 7,5–10,5. Senere i 2010 vandt Kamsky VM-titlen i hurtigskak.

L. Ljubojevic var nr. 3 i verden i 1983. Men i partiet blev han udspillet af Kamsky, som ofrede sit tårn for at kunne spille dronning mod tårn. Ved brættet var Kamsky dog ude af stand til at udnytte dronningens overlegenhed[42] til at styre dette slutspil.

Overgangen fra den venstre til den højre del af diagrammet herunder blev opnået af Sort med den typiske manøvre, der fører til **kastespyddet:**

84. D×h5, Te1+ 85. Kf6, Tf1+ 86. Kg6, Tg1+ 87. Kh6, Te1.

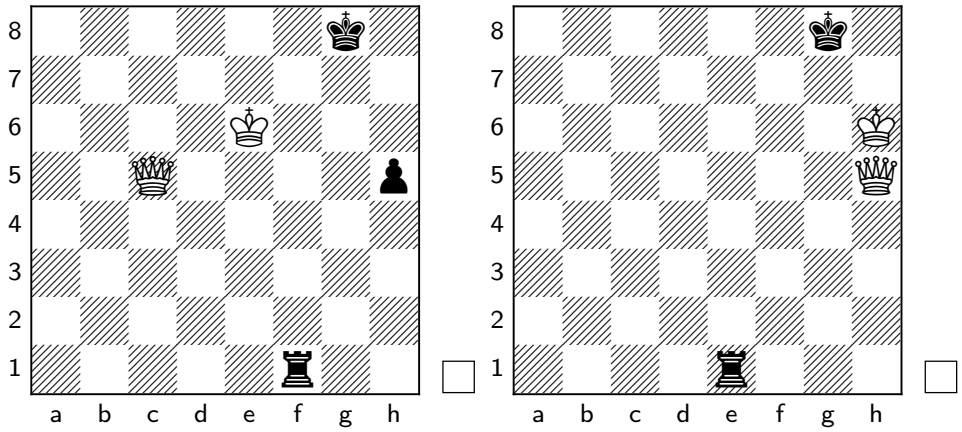

Diagram 262
Kamsky vs. Ljubojevic, 1991. (Til højre er der tårntab i 9 træk.)

Til højre ses kastespyddet med angriberens brikker på randen som i Diagram 90, men her dog efter at Ljubojevic reagerede korrekt på mattruslen med 87.-, Te1.

Kamsky fandt ikke manøvren Dd5+, Dc5+ og Kg7, som tvinger Sort til at sende kongen til d7, hvor **bidiagonalskakker** fra begge fløje vinder tårnet; jvf. Diagram 91. Der skulle gå 17 år før Grimmell udpegede kastespyddet som en tematisk gevinststilling (og 16 år til før konkrete varianter blev angivet, jvf. kapitel 5).

Med de næste 2 træk fik Hvid forlænget sin vej til tårntab fra 8 til 17 træk:

88. Dg4+?, Kf7? (bedre Kf8) 89. Dc4+? (bedre Dh5+), Te6+ 90. Kg5, Ke7 91. Kf5, Th6! 92. Dc7+!, Ke8.

Ljubojevic gik med 91.-, Th6 til et **3. rækkeforsvar**, som Kamsky håndterede godt ved med 92. Dc7+ at **dominere tårnet**, jvf. den venstre del af diagrammet herunder.

Med 93. Ke5 kunne Sort her tilbydes med Tg6 at opnå **målstillingen** (der dog først blev angivet af Nunn 3 år senere). Det havde givet 14 træk til tårntab.

Men Kamsky satte 3 træk over styr med en simpel tårntrussel:

93. Df4?, Tc6!, det eneste stædige forsvar, da Th7 efter Db8+ fører til en nem **Euwestilling**, mens alt andet straks koster tårnet (f.eks. Ta6, Db8+).

[42] Dette blev påpeget af Nunn ifm. Diagram 84 i *Secrets of pawnless chess openings*, 2. udg.

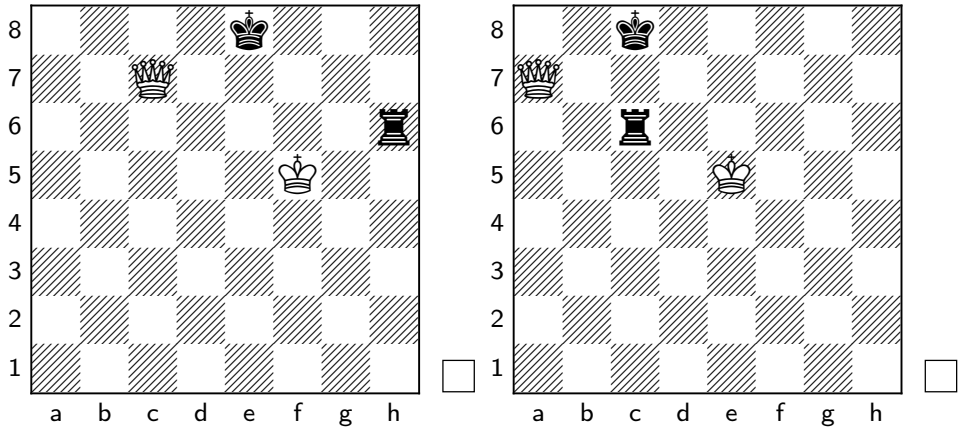

Diagram 263
Kamskys dominering af tårnet.

94. Da4, Kd7 95. Ke5, Kc7 96. Da7+, Kc8?, jvf. den højre del.

Dette forpassede muligheden for med 96.-, Kd8 97. Kd5, Tg6 98. Df7, Tb6 at opnå målstillingen—derefter ville der *stadig* være 14 træk til tårntab.

97. Kd5, Th6 98. Dg7, Ta6 99. De7?.

Her ville 99. Kc5 have domineret tårnet (pga. Te6, Dg4), og efter **udfaldene** 99.-, Kd8 100. Df7, Kc8 101. De7 ville Hvid have været klar til at **kapre Sorts 3. række**. Ljubojevic udnyttede trækfølgen til at stille Kamsky over for nye vanskeligheder:

97.-, Ta2(!)

Derved fremkom et **chikaneforsvar** (der hidtil i 1991 kun var blevet indirekte berørt i litteraturen), som man kan se til venstre i næste diagram:

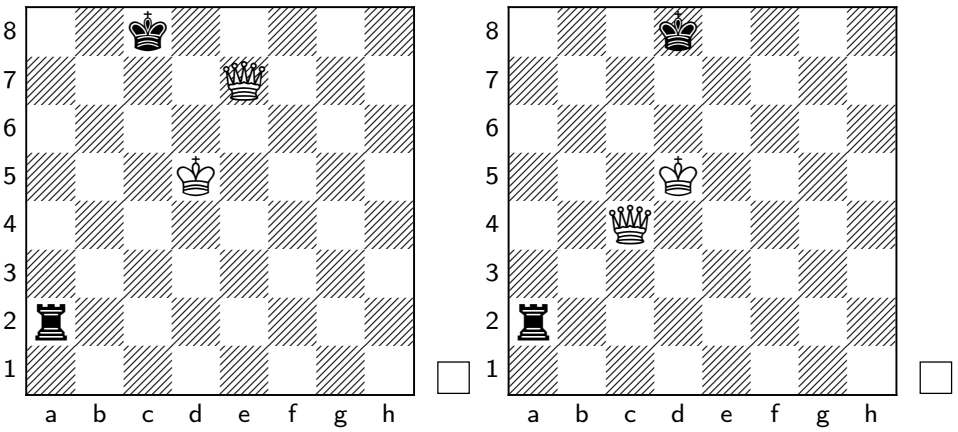

Diagram 264
Ljubojevic's chikaneforsvar.

Det enkle 98. Dc5+, Kd7! 99. Dc4 ville have været en god **konfrontering** af tårnet, da 99.-, Td2+ 100. Kc5 ville give Sort et farligt **fjernforsvar** på det åbne bræt, mens 99.-, Ta5+? 100. Ke4! ville give damen et frit spil. Men Kamsky tøvede med:

100. De8+, Kc7 101. Dc6+, Kd8 102. Dc4, jvf. stillingen til højre.

Derved kom Hvids brikker til at stå lidt alene i centrum (pga. K:d8 istf. K:d7).

Dette kunne Ljubojevic have udnyttet vha. tilbagetoget 102.-, Ta7! for at indlede et **nærforsvar**—atter med 14 træk til tårntab. Alternativt kunne Sort have **jongleret** til endnu et chikaneforsvar via Tg2, som måske havde været godt psykologisk set (omend objektivt set en fejl i stillingen).

I stedet kom der 2 grove fejl, der satte 8 træk hhv. 6 træk over styr:

102.-, Th2? 103. Dd4?, jvf. venstre del nedenfor.

Den tematiske **afdækkerskak** vha. Dd4 var uheldig her, mens Df4 med ideer som Ta2, Kc5 eller Th5+, Ke6 (evt. Tg2, Kc5, Tc2+, Kd6) havde gjort Sort værgeløs.

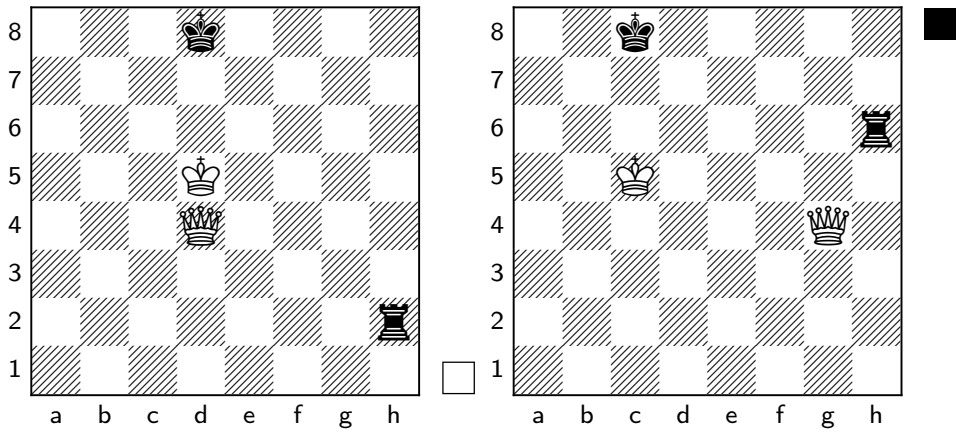

Diagram 265
Gevinstførelsen og slutstillingens **virtuelle krydsild**.

Efter nærforsvaret 103. -, Th7 kunne Sort stadig have forhalet tårntabet 11 træk, hvad der er 2 mere end efter Diagram 262—trods de mellemliggende 26 træk.

Ljubojevic ville nok tilbage til et 3. rækkeforsvar med sit næste træk,

103.-, Th6?? 104. Kc5+, Kc8 (bedst) 105. Dg4+.

Det er interessant, at Kamsky så den **virtuelle krydsild** Dg4+ som via et **fløjskifte** til tårnets **ydre område** (g7 eller g8) ville vinde tårnet.

Ljubojevic opgav her—en trist afslutning på et fortrinligt forsvar af Ljubojevic.

14.3 Gelfand vs. Svidler, 2001

Partiet blev spillet i FIDE's 128-mands VM-turnering, og i den indbydes match mellem B. Gelfand og P. Svidler i turneringens 5. runde var det første parti i hurtigskak.

I stillingen til venstre i diagrammet nedenfor valgte Gelfand med 78. T×f4 at reducere til slutspillet dronning mod tårn. Efter

78.-, Dg6+ 79. Kf3, Kd3 80. Kf2, Dg5 81. Kf3, Dg1

havde Svidler nået en **Euwestilling** inde på brættet, jvf. stillingen til højre herunder. Dernæst inviterede Gelfand med sit 82. Tf5 til den langsommelige proces efter Df1+ at drive de hvide brikker op mod 8. række.

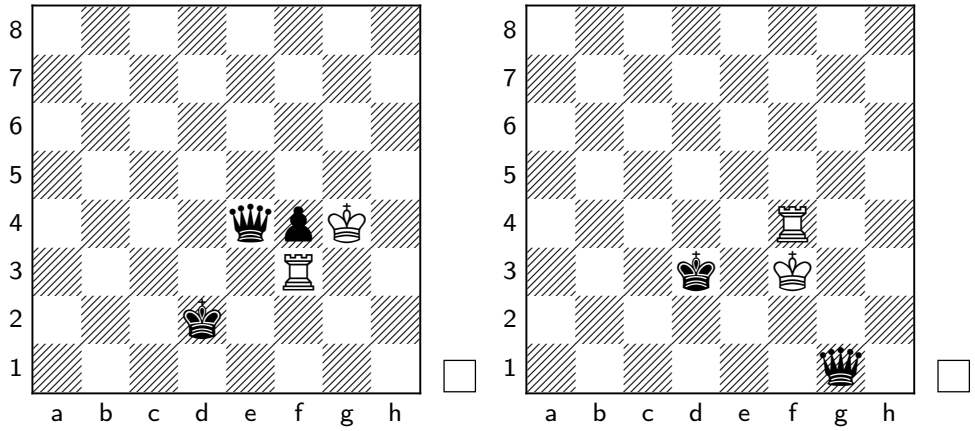

Diagram 266
Dame mod tårn i
Gelfand–Svidler

Men Svidler svarede med et optimalt træk:

82. Tf5, De3+
83. Kg4, Ke4, inviterer til **Bergerstillingen** via Tg5 (bedst er Tf6),
84. Tf8(?), Dg1+ 85. Kh5??, Dg7??.

Begge spillere overså gaflen 85.-, Dc5+, jvf. den venstre del af

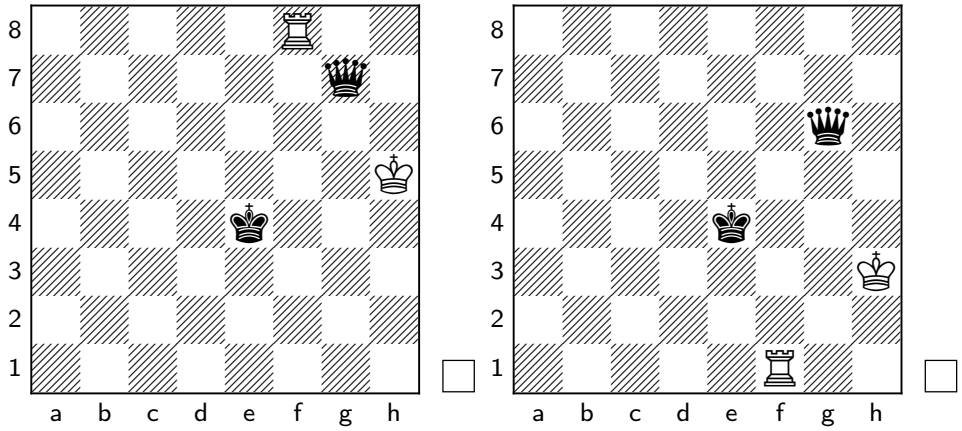

Diagram 267
Gelfands
afskæringssforsvar
langs sin 3. række.

Også efter 85. Kh4 havde Dc5 været bedst, da tårnet efter Tf1, Ke3 snart **domineres**.

86. Tf1, De5+(?), koster to træk, 87. Kg4, De6+ 88. Kg5, Dg8+
89. Kh4, Dg6 endelig arbejder Sort på målstillingen, men... 90. Kh3!?.

Gelfands kreative forsvar 90. Kh3 er vist til højre i Diagram 267. Det koster 2 træk ift. målstillingens Tf2, lige som chikaneforsvaret 90. Tb1 ville have gjort. Men det er et godt sted at forsøge en forvirrende sidevariant. At gøre **udfald** med Dg5 havde været stærkt, men Svidler satte 3 træk over styr ved først at flytte sin konge:

90.-, Ke3(?) 91. Kh4!, Dh7+?, koster 4 træk ift. målstillingens Ke4.
92. Kg3??, at gå **mod centrum** med Kg5 var oplagt og 8 træk bedre,
92.-, Dg8+ 93. Kh3, Dg5, endelig fik Svidler **domineret tårnet.**
94. Kh2 (korrekt), Ke2 95. Tg1, Df4+ 96. Kh3.

Herved fik forsvareren som det optimale dannet en **roset,** som vist herunder:

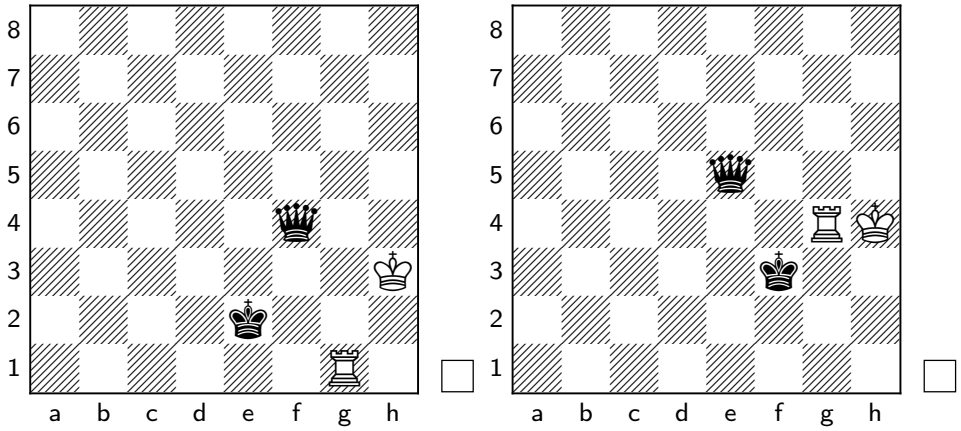

Diagram 268
Forsvaret har opnået en **roset,** hhv. en **torn.**

Den tematiske omgruppering 96.-, De5 havde (mht. tårntab) været 2 træk bedre end:

96.-, Dh6+ 97. Kg3, De3+ 98. Kh2 (korrekt),
98.-, Kf2??, koster 7 træk, da Sort ville opnå let gevinst via De5+, Kg2 fulgt af **Krasenkows ventetræk** Dd4,
99. Tg2+, Kf1, en torn på randen, som besvares med en roset,
100. Tg4!, De5+, **Euwes metode** er den bedste i denne stilling,
101. Kh3, Kf2 102. Kh4.

Dette er 1 træk bedre end **patfælden** 102. Tf4+ (da Ke3, Tf1, Ke2 dominerer tårnet).

102.-, Kf3??, det koster 7 træk at danne tornen straks, jvf. den højre del.

At spejle tornen med 102.-, Dh2+ 103. Kg5, Kf3 er bedst, da der ikke er plads nok her til at **gå bag dronningens ryg.** Gelfand fandt igen det rigtige, som er en ny roset:

103. Tg6!, De7+, igen Euwes metode, 104. Kh5, Kf4?

En kendt fejl, der jvf. den venstre del nedenfor tillader **patfælden** 105. Tf6+!, hvad der efter 105.-, Ke5 106. Tf3, Dg7 107. Tf2, Dg3 108. Tf7 kan give forsvareren et *godt* **3. rækkeforsvar** med **målstillingen.** (NB. Det er modsat konklusionen ifm. Diagram 231, hvor kendetegnet er at kun kongerne står på den ene bræthalvdel—en betragtning mere om dette tema ang. patsætning vil følge senere ifm. Diagram 276.)

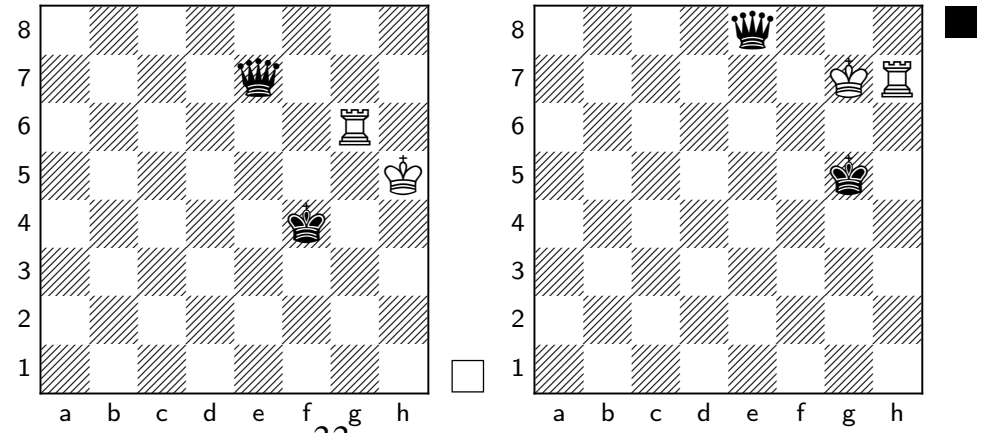

Diagram 269
Klassiske fejl: **Patfælden** Tf6 blev overset, ligeså Krasenkows ventetræk De4.

Patfælden blev dog overset af Hvid, der fortsatte på samme måde som i træk 102. Men pga. det forpassede 3. rækkeforsvar satte det hele 9 træk over styr:

105. Kh6??, Dh4+?, den direkte torn efter Kf5 havde været 3 træk bedre,
106. Kg7, Kf5 107. Th6, De7+
108. Kg8 (ny roset), Kg5 109. Th7, De8+ 110. Kg7.

Dermed er stillingen til højre ovenfor nået, jvf. også Diagram A i frontmaterialet. Krasenkows ventetræk 110.-, De4 var nu bedst. Selv 110.-, Dg6+ 111. Kh8, De4 (ej Kf6?? Tf7+, jvf. **Henkins remiszone)** 112. Kg8, Kg6 ville kun have kostet 1 træk. Det systematiske 11.-, Dc8, som koster 3 træk, havde der endda været tid nok til.

Svidler blev siden kendt for ikke at kunne håndtere denne Euwestilling til gevinst:

110.-, De5+(?) 111. Kf7, Dd5+ 112. Kg7, Dd6?, atter var De4 bedst.
113. Kg8, Kg6?, et fejlhåndteret hjørneforsvar: Det spillede Kg6? satte 6 træk over styr sammenlignet med Dd5+, Kg7, De4.
114. Tg7+, Kf6 115. Tf7+, Ke6 116. Kg7, Dg3+, korrekt,
117. Kf8, Dh4(?), en banal mattrussel, tornen Dg5! havde været bedre.
118. Kg8!, Dg5+?.

Med 118.-, Dd8+ ville Sort have fået den aktive fortsættelse fra **2. diagonalstilling,** jvf. afsnit 2.6, hvorved Hvid har valget mellem Kg7, Dg5+, Kf8, Dh5 med fatal mur eller Tf8, De7, Tc8, Kf5, Tc2 med et lille chikaneforsvar.

119. Tg7, Dd8+, lidt sent, trækfølgen har kostet 3 træk.
120. Kh7, Dh4+ 121. Kg8, Dh5, det er **halv-Philidorstillingen,**
men **hjørneforsvaret** efter Dd4 havde været 1 træk bedre,
122. Ta7, Dg6+ 123. Kh8, Df6+
124. Tg7, Dh6+?, et hjørneforsvar med Dd4 havde været en del bedre.
125. Kg8, Dh2, ingen af Sorts mulige træk er særligt gode nu.
126. Tg6+!, Ke7 127. Tg7+, Ke8! 128. Tg6.

Jvf. venstre del nedenfor. Hvid kunne her have forlangt remis pga. 50-træks reglen.

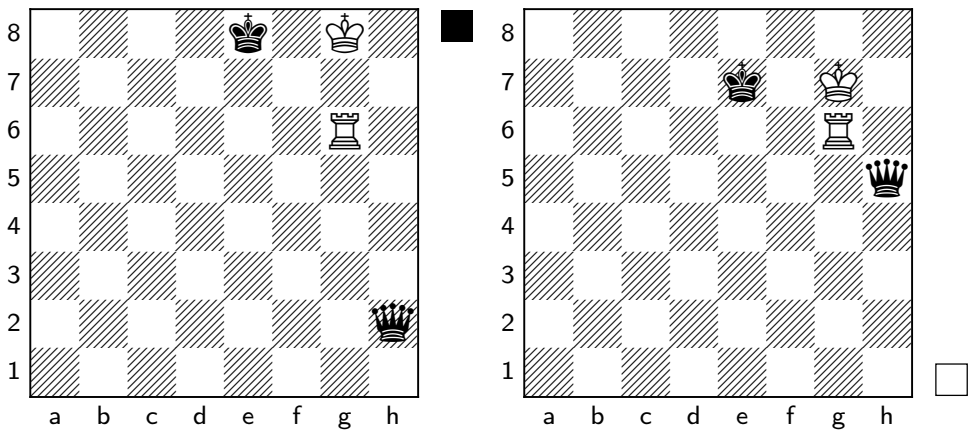

Diagram 270
Ideel fortsættelse med 128.-, De5, hhv. slutstillingen.

Den gode fortsættelse var De5 for Sort, der derved ville have opnået slutstillingen i **diamantstillingens** dans mod 8. række. Dernæst kunne Hvid med Tg1 have testet, om Sort kendte til at vinde tårnet vha. en **virtuel dobbelt krydsild** som beskrevet i afsnit 4.3—det ville have været en spektakulær finish i denne episke dyst !

Til sidst fremkom der som vist til højre en **pseudo-Euwestilling** efter

128.-, Dh5?, 129. Kg7, Ke7.

Svidler havde da i teorien 8 træk til tårngevinsten, men det var det samme som efter 105. Kh6??, altså 24 træk tidligere.

Partiet blev dog her afsluttet med remis—et fornemt forsvar udført af Gelfand.

14.4 Shirov vs. Timman, Wijk an Zee, 2004

A. D. Shirov lå nr. 2 på FIDE's ratingliste i 1994 og kvalificerede sig til en VM-match hos PCA i 1998, og var i 2000 i finalen mod V. Anand i FIDE's verdensmesterskab. I 1993 dystede J. Timman om FIDE's VM-titel mod A. Karpov (som vandt).

I den venstre del nedenfor omsatte Shirov sin merbonde til en ren gevinststilling med 86. T×c2, K×c2 87. f7, Tf1+ 88. Ke6, Te1+ 89. Kd6, Td1+ 90. Kc7, så tårnet ikke får adgang til d8; og efter 90.-, Tf1 91. h8=D opstod stillingen vist til højre:

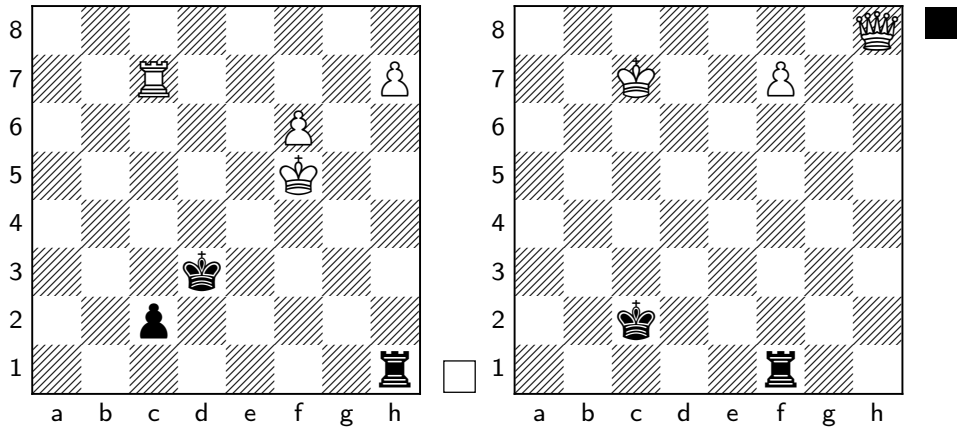

Diagram 271
Shirov–Timman
efter 85. -, Th1.

Alternativet 90.-, Th1 91. f8=D, T×h7+ 92. Kc6 havde objektivt ikke været bedre—men det ville nok praktisk set have budt på bedre muligheder for forsvaret, hvis tårnet havde stået på h-linien. Jvf. kommentarerne til træk 94 nedenfor.

Efter 91. -, T×f7+ vandt Hvid kampen om centrumsfelterne med

92. Kd6, Tf2, for passivt, bedre 92. -, Tf3 med **3. rækkeforsvar**,
93. Kd5, Tg2, ej godt, da det inviterer til at true det løse tårn med
94. Dh3, Tg7?.

En grov fejl der afkorter vejen til tårntab med 10 træk ! Bedst havde været overgang til **diamantstillingen** med 94.-, Tf2 95. Dg4, Kd2 96. Kd4, Te2 97. Df4+.

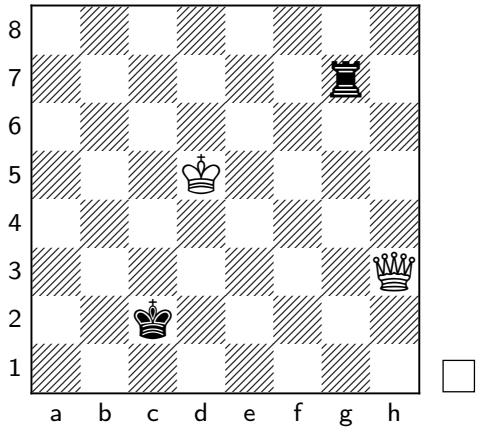

Diagram 272
Shirov mod Timman,
efter trækket 94. -, Tg7?.

Problemet er at **chikaneforsvaret** 94. -, Tg8?? ville tabe til en gaffel fra h7. Det er et tilfælde hvor tårnet ikke står sikkert på chikanepositionen, fordi damen kan skakke fra en af tårnets *andre* diagonaler (i og med at tårnet slog Hvids f- istf. h-bonde).

Men det spillede 94. -, Tg7 tillader Hvid at vinde tårnet i 4 træk med 95. Df5+ fulgt af en skak fra b1 eller f4 samt **indexreduktion**. Fortsættelsen var dog famlende:

95. Kd4, Kb2, fik kongen ud af skudlinien; men chikanen Ta7 var bedre.

Istf. fremrykningen 96. Kd3 valgte Shirov at spilde 3 træk:

96. Dh2+?, Kb3 97. Db8+, Kc2 98. Dc8+, Kb2,
hvorved der er opnået en spejling af stillingen efter træk nr. 95.
99. Kc4 (endelig!), Th7.

Her ville 100. Db8+, Kc1 101. Df4+ igen have tilladt indexreduktion; ligeså 100.-, Ka2 101. Db3+, Ka1 102. Dd1+. Men passivt valgte Shirov at **dække skakfeltet** h4,

100. Dd8, Th2??, tillader gafling af tårnet fra b8.

Her opgav Timman. Tænkte han, at Th2 kunne føre til **genforening** med Tc2 ?

> *. . . even the world's top players have problems with [queen vs. rook] if they have not specially prepared.* (Nunn)

14.5 Anand vs. Nakamura, St. Louis USA, 2016

Dette parti var hurtigskak (15+3) spillet i Champions showdown.

I stillingen i den venstre del nedenfor blev der spillet

79. D×e6+, Kf3?, der burde være søgt direkte **mod centrum** med Kf4.

Det valgte Kf3 kunne have kostet 3 træk ved at drive Sort mod 1. række med Df5+. Men Anand tøvede:

80. Kc3(?), Tf1?, hvad der igen kostede 3 træk; Kf4 var stadig optimalt (og derefter ville Hvids 80. Kc3 se ud som en fejl).
81. Kd2!, Tf2+, forsømte med Kg3 at indlede et **3. rækkeforsvar**.

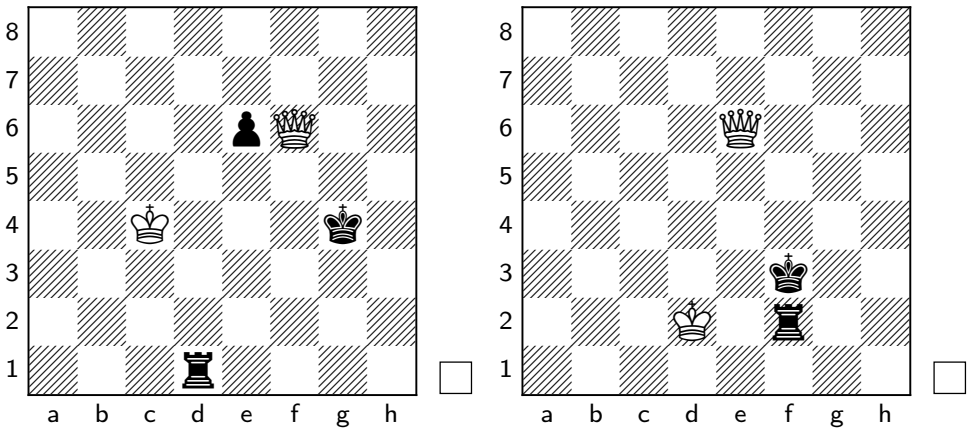

Diagram 273
Anand mod Nakamura, 2016.

Til højre havde Hvid en fin chance for med 82. Ke1! at lokke Sort til med 82.-, Tg2? og 83. Df5+ at overgå til en **udstrakt 7. række dominans**, selvom 82.-, Th2 ville være 3 træk mindre ringe for Sort. I stedet for satte Hvid nu 4 træk over styr med

82. Kd3?, Kg2?, en åbenlys fejl som endda kostede 5 træk.

Det er igen klart bedst for Sort at spille Kg3 for at opnå et 3. rækkeforsvar.

83. Dg4+!, Kh2 84. Ke3! gav den **royale diamants** slutstilling.
84.-, Tg2?, det var endog ringere end den fatale **hjørneroset** efter Tf1.

Det havde været bedst at teste Hvid med **fjernforsvaret** 84.-, Tb2—selvom 85. Dc4, Tg2 86. Dh4+ så kunne have ført til **Philidorstillingen** et træk senere end

85. Dh4+, Kg1 86. Kf3, Tg8 (bedst) 87. De1+.

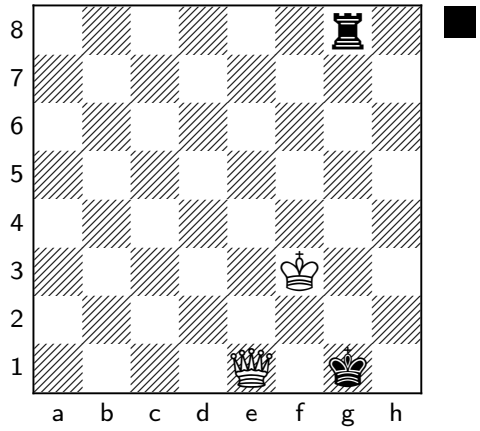

Diagram 274
Anand–Nakamura efter skakken 87. De1+, som er en ofte anbefalet metode ifm. Philidorstillingen.

Skakken her er ret logisk fordi Sort kun har *et* lovligt træk. Og Hvid kan endda straks følge op med den ønskede **bidiagonalskak:**

87.-, Kh2 88. De5+, Kh1!?.

Efter det kreative 88.-, Kh1!? skulle det dog vise sig, at Anand (istf. Da1+ osv.) bed på krogen og tog Nakamuras madding med at drive Sorts konge ud af hjørnet:

89. Dh5+?, Kg1 90. Dc5+, Kh1 91. Kf2.

Her opgav Nakamura. Der kan dog forhales en smule med 91.-, Tg2+ 92. Kf1, Kh2 93. Dh5+, Kg3 94. Dg5+, Kf3 95. D×g2+, Kf4 96. Dd5 og endnu 5 træk til mat.

14.6 Carlsen vs. Karjakin, VM i lynskak 2016

S. Karjakin tabte i 2016 VM-matchen til verdensmester M. Carlsen, der i afgørende parti hurtigskak spillede et nu berømt offer af sin dronning med mat til følge.

Senere samme år dystede de om VM-titlen i lynskak (3+2). I det sidste parti gav Carlsen sin dame for et tårn (efter en grov fejl i træk 20), og Karjakin kunne senere afvikle til at spille dronning mod tårn:

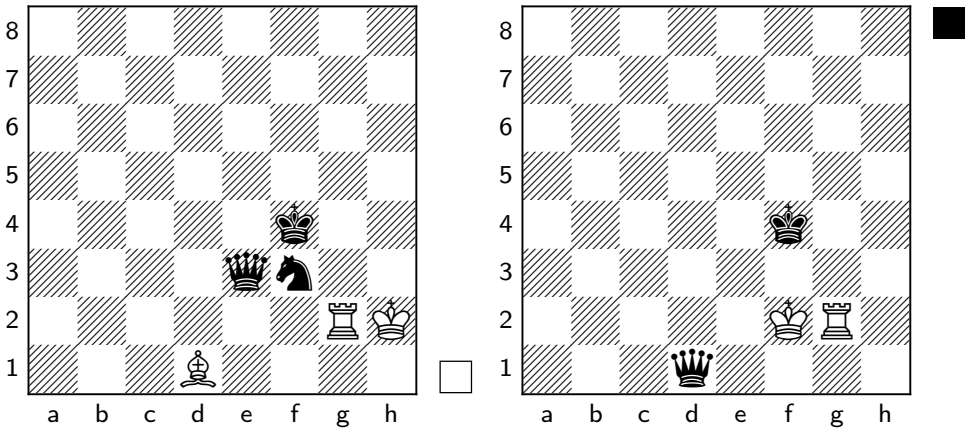

Diagram 275
Carlsen vs. Karjakin, 2016.

73. L×f3, D×f3 74. Kg1, hvorved Carlsen ændrede kilen til et hjørnelyn,

Karjakin fandt ikke ventetrækket Dd5, der havde sendt Hvid til et **hjørneforsvar.**

74.-, Dd1+ 75. Kf2 etablerede **Euwestillingen** til højre.

Pseudo-Euwestillingen efter 75.-, Dh1, eller 75.-, Dc1, tillige med **Krasenkows ventetræk** 75.-, Dd5 kan her føre til tårntab i 9 træk. Mere aktivt kom der

75.-, Dd4+(?) 76. Ke2, De4+ 77. Kf1, Kf3? 78. Tf2+, Kg3 79. Td2.

Dette er **Euwes roset,** som Karjakin i første omgang reagerer rådvildt på:

79.-, Kf3? 80. Tf2+, Kg3 81. Td2, Db1+? 82. Ke2, De4+.

Grimmel kommenterede her, at forsvareren kan vinde 1 træk ved kreativt at gå mod det fjerne hjørne (dvs. spille Kd1) for at opnå **bananstillingen.** Jvf. Diagram 171.

Carlsen forsøgte gentagelse via Kf1, men så inddrog Karjakin Euwes metode:

83. Kf1, Dc4+ 84. Ke1, Kf3 85. Kd1.

Teoretisk er Kd1 lige så godt som patfælden 85. Td3+, men efter 85.-, Ke4 86. Th3 har Hvid fået et **3. rækkeforsvar,** hvor den atypiske tårntrussel Dc8 er det bedste svar (fordi det bringer Hvid i trækket i målstillingen, som diskuteret ved Diagram 231). Det er nok tvivlsomt om Karjakin med 10 sekunder på uret havde fundet dette, så det kunne have været en væsenlig ressource for Carlsen.

Med sine træk 83 og 84 fik Sort dannet en **sombrero.** At flytte sombreroen to nøk mod venstre kan dog (med et udtryk fra tennis) bedst kaldes en **'dobbeltfejl':**

85.-, Ke3 86. Tb2, Da4+?, her er **kilemetoden** med Dd3+ osv. det bedste (ironisk ville det have frembragt samme hjørnelyn som efter 74. Kg1) 87. Kc1, Kd3?, både bindingen Da3 og Kd4 havde været bedre.

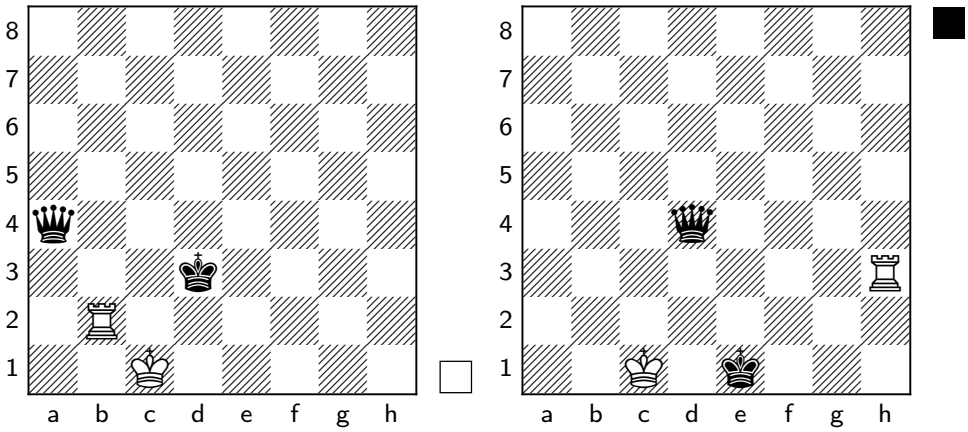

Diagram 276
Karjakins **'dobbeltfejl',** hhv. Hvids helt særlige **patforsvar.**

Patforsvaret 88. Tb3+!, Ke2 89. Tb2+!, Ke1 90. Tb3!, Dd4 91. Th3 tillader her Hvid at overgå til det gode fjernforsvar vist til højre, hvor spørgsmålet er om Sort kan sadle om til at finde pseudo-Euwestillingen efter 91.-, Df4+ 92. Kb2, Kd2 93. Tb3, Da4. (Det er dog teoretisk 2 træk bedre for Hvid med 91. Kc2, Dd2+ 92. Kb1, Kd1 at få en situation fra bananstillingen, omend det vil fortsætte hjørneforsvaret.)

Trods sine 15 sekunder på uret fortsatte Carlsen med at styre lige mod nederlaget:

88. Kb1?, Dd1+ 89. Ka2, Kc3.

Derved kom **Philidorstillingen** på brættet i anden omgang. Men så fulgte:

90. Th2 (korrekt), Da4+ 91. Kb1, Db5+(?) 92. Ka1, Df1+(?) 93. Ka2, Df7+ 94. Kb1, Dg6+ 95. Ka2, Da6+ 96. Kb1, Db6+ 97. Ka2, Da7+.

Her opgav Hvid, da pendulskakkerne nu kan følges op af gaflen Db8+ i næste træk.

Dermed blev **Karjakin verdensmester i lynskak i 2016** ved at besejre Carlsen i dronning mod tårn—en solid oprejsning for Karjakin efter nederlaget i nærskak.

Indhold

side

DEL 1: GRUNDLÆG. GEVINSTFØRELSE

0 Indledning 3

1 De Fem Fundamentale Fataliteter 8
1.1 Grimmells trippeltrussel 8
1.2 Lang rundgang med pat&mat . 12
1.3 Trapezstillingen 14
1.4 Fatal opposition og mure 16
1.5 Philidor-stillingen 19

2 Afledte Gevinststillinger 22
2.1 Øksestillingen 22
2.2 Diagonalstillingen 23
2.3 Halv-Philidorstillingen. 25
2.4 Torne på kanten af brættet ! . . 27
2.5 Dominans af 7. række. Fjernforsvar. 31
2.6 Teoriens anvendelse på diagonalstillinger 37

DEL 2: AVANCEREDE ANGREBSMETODER

3 Tårnets Diagonaler 42
3.1 Index af diagonalerne 42
3.2 Invitation til . . . et ventetræk . . 48
3.3 Tridiagonalens tryllerier 49

4 Dronningens Diagonaler 51
4.1 Vinkelrette kongetræk 51
4.2 Virtuel krydsild 52
4.3 Hovedeksempel: Virtuel dobbelt krydsild 57
4.4 Hovedeksempel: Virtuel tredobbelt krydsild 59

5 "Kastespyddet" 61
5.1 De tre enkle kastespyd 61
5.2 Rektangelmanøvren 62
5.3 Kongelig pilgrimsvandring . . . 68
5.4 Kvasi-kastespyddet 69

6 Dans på Skakbrættet ! 71
6.1 Udstrakt 7. række dominans . . 71
6.2 Arméskakker og diamanter . . 75
6.3 Royale diamanter 78

DEL 3: MAX EUWES METODER

7 Stillinger af Euwes Type 82
7.1 Euwe-stillingen 82
7.2 Euwes manøvre 85
7.3 Euwestillinger inde på brættet . 87
7.4 Trækpligten hos Hvid 90
7.5 Euwes roset 93

8 Pseudo-Euwestillinger 98
8.1 De enkle pseudo-Euwestillinger 99
8.2 Bergers besnærende ideer . . . 101
8.3 Chikane i pseudo-Euwestillinger 103

DEL 4: SLUTSPILLETS MIDTSPIL

9 Hjørneforsvar 122
9.1 Gensyn med øksestillingen . . . 124
9.2 Hold afstand, tak ! 125
9.3 Klassiske hjørneforsvar 126
9.4 Bananstillinger 129

10 Powerplay 132
10.1 Henkins remiszone 132
10.2 Fordrivelse fra centrum 135
10.3 Ønskeben, torne og rosetter . . 137
10.4 På med en sombrero ! 141
10.5 Horn, kiler og lyn 142

11 Rosetter 150
11.1 Alternerende rosetter 151
11.2 Nabostående rosetter 151
11.3 Modstående ros. uden afskæring 156
11.4 Modstående ros. med afskæring 160

DEL 5: FORNEMME FORSVAR

12 Afskæringsforsvar 162
12.1 3. rækkeforsvar 162
12.2 4. rækkeforsvar 169

13 Chikaneforsvar 174
13.1 De fem temaer 174
13.2 Fra 3. række- til chikaneforsvar. Katapultering. 178
13.3 Fra 4. række- til chikaneforsvar 181

14 Eksempler 187
14.1 Angriberens værste stilling . . . 187
14.2 Kamsky vs. Ljubojevic, Linares, 1991 189
14.3 Gelfand vs. Svidler, 2001 . . . 191
14.4 Shirov vs. Timman, Wijk an Zee, 2004 195
14.5 Anand vs. Nakamura, St. Louis USA, 2016 196
14.6 Carlsen vs. Karjakin, VM i lynskak 2016 198

NB. **40 sider** fratrækkes for hver tidligere del.